

Obrasci plaćenog rada studenata Fakulteta hrvatskih studija

Turk, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:828032>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Ivana Turk

**OBRASCI PLAĆENOG RADA STUDENATA
FAKULTETA HRVATSKIH STUDIJA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

IVANA TURK

**OBRASCI PLAĆENOG RADA STUDENATA
FAKULTETA HRVATSKIH STUDIJA**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Dario Pavić

Zagreb, 2022.

Sažetak

Cilj ovog rada je istražiti koliko vremena studenti Fakulteta hrvatskih studija provode radeći komercijalne poslove, iz kojih razloga rade, u kojim gospodarskim sektorima i koliko dugo rade. Također, cilj je istražiti stavove studenata o plaćenom radu za vrijeme studija, s naglaskom na mogućnosti balansiranja plaćenog rada i studiranja. Planirano je u anketu uključiti ukupno 200 studenata preddiplomske i diplomske razine studija. Istraživanje je provedeno metodom ankete putem online upitnika. Podaci prikupljeni na prigodnom uzorku studenata Fakulteta hrvatskih studija te je namjera bila da studenti budu različite dobi, spola, razine studija i mjesta stanovanja. Rezultati, koji su prikupljeni mjesec dana, pokazali su da studenti većinu svog vremena provedu radeći studentski posao, ponajprije da bi stekli financijsku sigurnost i neovisnot te iskustvo. Većina ispitanika posao obavlja po nekoliko mjeseci te se pokazalo da najčešće obavljaju poslove u trgovini i prodaji ili administrativne poslove.

Ključne riječi: studenti, komercijalni poslovi, balansiranje plaćenog rada i studiranja

The aim of this paper is to investigate how much time students of the Faculty of Croatian Studies spend doing commercial work, for what reasons they work, in which economic sectors and how long they work. Also, the goal is to investigate students' attitudes about paid work during studies, with an emphasis on the possibility of balancing paid work and studying. It is planned to include a total of 200 undergraduate and graduate students in the survey. The research was conducted using the survey method through an online questionnaire. The data were collected from a convenient sample of students of the Faculty of Croatian Studies, and the intention was that the students would be of different ages, genders, study levels and places of residence. The results, which were collected for a month, showed that students spend most of their time doing paid work, primarily to gain financial security and independence, as well as experience. Most of the respondents work for several months, and it turned out that they most often work in trade and sales or administrative work.

Keywords: students, commercial jobs, balancing paid work and studies

Sadržaj	1
Uvod	2
Metode i podaci.....	17
Rezultati	19
Rasprava.....	37
Zaključak.....	41
Literatura.....	42
Prilozi.....	43

Uvod

Studentski povremeni poslovi već su dulje vrijeme važna sastavnica studentskog života te se studenti za njih odlučuju iz različitih razloga (Barron, 2009). Ova tema vrlo je značajna, no nedovoljno istražena. Općenito, studentski posao je onaj posao koji student obavlja putem studentskog ugovora kojeg sklapa s posrednikom i naručiteljem posla prije samog početka rada (Zakon o obavljanju studentskih poslova, 2018). Zakon o obavljanju studentskih poslova pretpostavlja i određene uvjete nužne za rad putem studentskog ugovora te se kao najosnovniji navode da student može sklopiti ugovor za obavljanje studentskoga posla za vrijeme studiranja od dana upisa na visoko učilište i da pravo na sklapanje ugovora ne može biti duže od dvostrukog vremena trajanja studija na prvoj i drugoj razini (2018). Prema prethodno navedenom zakonu

„[...] student je osoba koja pohađa preddiplomski sveučilišni studij, integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij, diplomski sveučilišni studij, kratki stručni studij, preddiplomski stručni studij i specijalistički diplomski stručni studij na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj i građanin je Republike Hrvatske i građanin Europske unije s prebivalištem u Republici Hrvatskoj koji studira na visokom učilištu izvan Republike Hrvatske ili student na razmjeni za vrijeme studiranja u Republici Hrvatskoj, a koji nema zasnovan radni odnos i/ili ne obavlja samostalnu djelatnost obrta, slobodnog zanimanja i/ili poljoprivrede i šumarstva. U smislu ovoga Zakona i propisa kojima je uređeno oporezivanje dohotka, izjednačeni su u pravima i obvezama redoviti studenti i izvanredni studenti koji nemaju zasnovan radni odnos i/ili ne obavljaju samostalnu djelatnost obrta, slobodnog zanimanja i/ili poljoprivrede i šumarstva.“ (članak 2., 2018)

Redoviti i izvanredni studenti imaju pravo na rad preko studentskog ugovora te ostvaruju ista prava, a razlikuju se jedino po svom statusu. Redoviti studenti su oni koji imaju punu nastavnu satnicu i čiji su troškovi studijskog programa u cijelosti ili djelomično financirani od strane države, odnosno državnog proračuna, sukladno s općim aktom sveučilišta, veleučilišta ili visoke škole. S druge strane, izvanredni studenti sami snose troškove studija, bilo u cijelosti ili samo djelomično, te su njihovi termini nastave prilagođeni budući da uz studijski program obavljaju određeni rad ili drugu aktivnost što zahtjeva fleksibilnost izvođenja nastave (Zlatović i Galić, 2018).

Povremeni poslovi sve su češća pojava kod studenata širom svijeta te većina zapadnog svijeta bilježi porast zaposlenosti studenata. Istraživanje koje je provedeno tijekom 2008. godine širom Europe među studentskom populacijom pokazuje da više od dvije trećine studenata radi nekakav oblik plaćenog posla i da prihodi istog pokrivaju i do 80% troškova studija. Prema navedenom istraživanju stopa zaposlenosti studenata u Europi iznosila je oko

47% zatim, u Sjedinjenim Američkim Državama Ministarstvo rada je 2007. godine ustanovilo da plaćeni posao obavlja 49 posto studenata, dok je u Australiji, prema podacima iz 2009. godine (ABS) bilo zaposleno čak 50 posto studenata (Beerkens i sur., 2010). Bitno je ne podcijeniti važnost studentskog plaćenog rada budući da je visoko obrazovanje vrlo značajno ulaganje te brojni studenti smatraju da će po završetku fakulteta, odnosno stjecanjem diplome, lakše doći do željenog posla (Jackson, 2013). Između ostalog, studenti se sve više zapošljavaju uslijed rastućih gospodarstava koja nude sve više radnih mjesta s nepunim i fleksibilnim radnim vremenom (Beerkens i sur., 2010).

Rad i ekonomija poprimaju različito značenje ovisno o sociološkoj teoriji kroz koje ih se razmatra. Primjerice, funkcionalistička perspektiva pretpostavlja da su rad i ekonomija od velikog značaja za društvo te da ekonomija omogućuje društvu pružajući mu različita dobra i usluge (Barkan, 2020). Što se tiče plaćenog posla, osim što omogućuje zaradu, ljudima daje osjećaj samoispunjenja i dio je njihovog identiteta. Funkcionalistička perspektiva ističe pozitivne aspekte rada i gospodarstva fokusirajući se na njihove koristi. Prema ovoj teoriji najvažnija funkcija gospodarstva je pružanje dobara i usluga koje su potrebne svakom društvu. Osobe stječu radne navike još tijekom školskih i studentskih dana, bilo da se radi o sezonskim poslovima ili poslu koji se obavlja tijekom akademske godine. Neovisno o tome pohađa li fakultet ili ne, većina osoba jednom kad dosegne punoljetnost počinje raditi za plaću koja je nužna za troškove hrane, stanovanja, odjeće te drugih neophodnih ili nametnutih potreba današnjeg društva (Barkan, 2020).

Obrasci rada mogu biti različiti pa neki ljudi rade puno radno vrijeme sve do mirovine, neki kombiniraju stalni i povremeni posao, dok neki uđu u tržište rada, no iz njega izađu kako bi se posvetili odgajanju djece. Većini ljudi najvažnija korist plaćenog rada je plaća. Međutim, posao ima i nematerijalne funkcije budući da mnogi ljudi posao koji rade smatraju dijelom svog identiteta pa se tako neki ljudi identificiraju kao računovođa, bankar, učitelj, odgojitelj, čistač i tako dalje. Ako posao koji se obavlja pruža ljudima užitak, tada posao također može dati osjećaj samoispunjenja, samopouzdanja i samopoštovanja (Barkan, 2020). Treća, i još jedna nematerijalna, funkcija posla su prijateljstva koja se sklapaju na radnom mjestu. Mnogi ljudi su dio svojih prijatelja i poznanika upoznali na svojim radnim mjestima ili kroz svoj posao. Budući da kolege na svom poslu međusobno razgovaraju o raznim temama, uključujući i osobne, često se zbliže i razviju prijateljstva (Barkan, 2020). Nematerijalne koristi rada mnogim ljudima vrlo su važne te ih iz tog razloga ne bi trebalo umanjivati. Vezano na ovaj aspekt plaćenog rada godine 2010. provedeno je istraživanje *General Social*

Survey u kojem je radnicima bilo postavljeno pitanje „Ako biste dobili dovoljno novca da živite ugodno, kako biste živjeli do kraja života? Biste li nastavili raditi ili biste prestali raditi?“ na koje je više od dvije trećine ispitanika odgovorilo da bi nastavili raditi (Barkan, 2020).

Konfliktna teorija, u usporedbi s funkcionalizmom, polazi od oprečnog stajališta te se njezini stavovi o radu uglavnom temelje na djelu i razmišljanjima Karla Marxa i Friedricha Engelsa iz 19. stoljeća. Spomenuti autori oštro su kritizirali kapitalizam kao ekonomski sustav za kojeg su smatrali da se sastoji od dvije suprotstavljene strane, buržoazije ili vladajuće klase, koja posjeduje sredstva za proizvodnju, i proleterijata ili radničke klase, koja je podređena vladajućima. Konfliktni teoretičari i danas kritiziraju mnoge aspekte kapitalizma i skreću pozornost na činjenicu da postoje brojne tvrtke koje održavaju opasna radna mjesta te da deseci tisuća radnika godišnje završavaju s ozljedama, bolestima i/ili smrću. Također, zagovaratelji ove teorije ističu da radno okruženje može biti potencijalno mjesto za zlostavljanje ili uznemiravanje što je izvor stresa stotinama tisuća žena i muškaraca koji svake godine dožive barem nekakav oblik uznemiravanja na poslu (Barkan, 2020).

Uznemiravanje na poslu poznato je pod nazivom *mobbing* kojim se označava određen oblik ponašanja na radnom mjestu kada jedna osoba ili više njih sustavno psihički zlostavlja drugu osobu s namjerom da se ugrozi njezin ugled i integritet (Pravna klinika, PFZG, 2013). Uz navedene probleme Marx je zaključio da rad u kapitalističkom društvu zapravo otuđuje jer radnici (u tvornicama koje su bile dominantan način proizvodnje u njegovo vrijeme) ne osmišljavaju proizvode koje proizvode, već obavljaju dosadne i ponavljajuće zadatke. Također, radnici su često tretirani kao roba budući da ih se zapošljava i otpušta po volji poslodavca. Vodeći se Marxovim stavovima, u današnje vrijeme konfliktna perspektiva također ukazuje na otuđujuću prirodu rada te bi se moglo reći da su glavne pretpostavke konfliktna teorije o radu da sam koncept funkcioniranja gospodarstva omogućuje ekonomskoj eliti da zadrži svoju poziciju na vrhu društvene ljestvice i zadrži one na dnu na svom mjestu (Barkan, 2020).

Još jedna perspektiva s koje je sagledan koncept plaćenog rada je simbolički interakcionizam čiji je glavni fokus socijalna interakcija na radnom mjestu, kako zaposlenici reagiraju na probleme na svojim radnim mjestima i kako doživljavaju posao koji rade. Simbolički interakcionizam usmjeren je na interakciju pojedinaca i na to kako tumače svoju interakciju. U skladu s ovim mikrosociološkim pogledom, mnogi znanstvenici izradili su

opsežne opise kako se ponaša na određenom radnom mjestu i kako pojedini radnici percipiraju svoj posao. Većina studija vezanih uz rad, a koje se temelje na simboličkom interakcionizmu, zasnivaju se na intervjuima s ljudima različitih zanimanja budući da oni pružaju najjasniju sliku i objašnjenje zašto se ljudi upuštaju u određene poslove i karijere, što im se sviđa ili ne sviđa u njihovom poslu, kako komuniciraju sa suradnicima na poslu te s kojim se problemima suočavaju, ali i kako ih nastoje savladati (Barkan, 2020).

Jedan od najizvjesnijih trenutaka u životu mladih je prijelaz iz obrazovnog sustava u svijet rada (Ilišin, Mendeš i Potočnik, 2003) stoga će u ovom radu fokus biti na mladima, odnosno studentima, koji rade plaćen posao za vrijeme trajanja studija čime stječu radne navike i potencijalno relevantno iskustvo za buduće zaposlenje. Razdoblje mladosti općenito je usmjereno na učenje i ujedno je to faza života u kojoj većina mladih još uvijek prolazi kroz proces socijalizacije, a dio koje je i obrazovanje. Obrazovanje podrazumijeva stjecanje znanja i različitih vještina (Ilišin, Mendeš i Potočnik, 2003) te su uz njega povezani brojni troškovi pa je stoga visoko obrazovanje značajno financijsko ulaganje (Jackson, 2013). Prvenstveno iz ovog razloga najviše se studenata odlučuje za plaćen rad, premda to nije jedini razlog njihovog zapošljavanja te su na tu temu provedena brojna istraživanja.

Značajna istraživanja provedena su primjerice u Velikoj Britaniji pa je tako autor Paul Barron analizirao honorarni rad među studentima ugostiteljstva i turizma na škotskom Sveučilištu Napier. Povod ovog istraživanja bila je posljedica ukidanja novčanih potpora koje su zamijenili studentski zajmovi što je utjecalo na troškove studiranja. Iznenađujuće povećanje troškova obrazovanja pretpostavljalo je povećanje broja zaposlenih studenata što za sobom povlači brojne zabrinutosti vezane uz sam studij, kao što je negativan učinak na akademski napredak i uspjeh općenito, na što su sugerirali i autori Watts i Pickering u svom radu iz 2000. godine (Barron, 2009). Kao što je već autorica Jackson (2013) spomenula u svom radu, visoko obrazovanje zahtjeva značajne financijske izdatke budući da veći broj studenata mora plaćati stanarinu, hranu i prijevoz, a tu su i troškovi vezani uz sam studij, kao što je kupovina knjiga i drugih materijala vezanih uz nastavu. Također, autori Watts i Pickering (2000) ustanovili su da je honorarni posao kod studenata sve učestalija pojava i smatraju da je razlog tome preživljavanje u sferi visokog obrazovanja te su zaključili da bi sveučilišta trebala surađivati s industrijama u kojima se studenti zapošljavaju kako bi se učvrstila veza između njihovog honorarnog posla, obrazovnog iskustva, karijernog usmjerenja i, u konačnici, zapošljivosti (Barron, 2009).

Barron je svoje istraživanje proveo na uzorku kojeg su činili svi studenti preddiplomskog studija, smjera menadžmenta u turizmu i ugostiteljstvu, na ranije navedenom škotskom sveučilištu. Budući da nisu svi studenti uključeni u povremene poslove, za one koji ne rade bili su kreirani posebni upitnici vezani za buduće zaposlenje. Upitnik se provodio tijekom formalnog vremena održavanja nastave kako bi se postigao što veći odaziv ispitanika. Rezultati su pokazali da čak 65 % studenata sa Sveučilišta Napier radi nekakav honorarni, odnosno povremeni posao te je glavni razlog tome ponajprije financijska zabrinutost, dok je odmah iza toga slijedilo stjecanje iskustva i razvijanje praktičnih vještina. Neki su naveli da im studentski posao omogućuje stvaranje relevantne kontakte za buduću karijeru pa je stoga vidljivo da su studenti svjesni važnosti razvijanja radnog iskustva do stjecanja diplome. Između ostalog, analiziran je odnos rada i nacionalnosti studenata pri čemu se uspostavilo da studenti iz istočnoeuropskih zemalja imaju veću tendenciju raditi od onih koji žive u Velikoj Britaniji. Uz sve navedeno, većina zaposlenih studenata Sveučilišta Napier izrazila je želju da se Sveučilište više uključi u njihovo zaposlenje i to putem stvaranja izravnih veza s poslodavcima kod kojih bi studenti potencijalno mogli raditi (Barron, 2009).

Pojedini istraživači nastojali su ispitati utjecaj studentskog plaćenog rada na njihova akademska postignuća. Jednu takvu studiju provela je autorica Claire Callender na Sveučilištu Birkbeck u Londonu na uzorku od 1000 ispitanika. Pokazalo se da je povremeni rad negativno povezan s uspjehom studenata i ujedno se negativna povezanost povećava što studenti tjedno rade više sati. Također se pokazalo da su studenti slabijeg ekonomskog stanja u nepovoljnijem položaju, u usporedbi s ostalim studentima, budući da oni u pravilu rade više sati tjedno kako bi pokrili troškove studiranja. U navedenoj studiji analizirana je i motivacija studenata za plaćeni rad te se uspostavilo da je glavni motiv financijska zabrinutost. Autorica Callender (2008) je u svom radu navela da studije u Velikoj Britaniji pokazuju ako studenti rade, propuštaju predavanja i seminare što dovodi do manje vremena uloženog u pripremanje za nastavu te bi to potencijalno moglo negativno utjecati na njihov krajnji akademski uspjeh. U radu je istaknuto i da američke studije svoj fokus stavljaju na povezanost plaćenog rada i odabir predmeta na fakultetu što ukazuje na fleksibilnost visokoobrazovnog sustava u Sjedinjenim Američkim Državama. Spomenutim istraživanjem pokazalo se da je rad na neodređeno vrijeme postao važan čimbenik studentskog života budući da plaćeni posao pomaže studentima podmiriti troškove obrazovanja (Callender, 2008).

Nadalje, ima istraživača koji na ovu temu ističu drugačije probleme. Primjerice, autori Moreau i Leathwood (2006) u jednom svom radu navode da zaposlenje studenata dodatno

ističe nejednakosti budući da je pretpostavka da uglavnom rade studenti slabijeg socio-ekonomskog statusa. Tijekom 1980-ih došlo je do smanjenja financijskih potpora visokoobrazovnog sustava te autorice smatraju da su iz tog razloga studenti iz Velike Britanije više izloženi financijskom pritisku u odnosu na studente u ostatku Europe budući da su školarine ukinute ili su jako niske, dok je u većini Europe situacija potpuno suprotna (Moreau i Leathwood, 2006). Autorice Callender i Wilkinson (2003) zaključile su da je udio studenata koji rade povremeni posao narastao s 47 % u razdoblju od 1998. do 1999. na udio od 58 % u razdoblju od 2002. do 2003., dok je udio onih koji su radili za vrijeme akademske godine, ali i za vrijeme odmora, porastao sa 64 % na 70 %. Autorice su, između ostalog, iznijele pretpostavku da će više raditi studenti iz nižih socijalnih skupina u odnosu na one iz viših društvenih skupina te da će siromašniji također tjedno raditi više sati (Callender i Wilkinson, 2003 prema Moreau i Leathwood, 2006).

Moreau i Leathwood, analizirajući aspekte studentskog plaćenog rada, ustanovile su da u političkoj sferi visokog obrazovanja u Velikoj Britaniji nedostaje informiranost o plaćenom radu studenata i učinku plaćenog rada na obrazovanje. Pri tom je važno spomenuti da različite obrazovne institucije nemaju međusobno usklađenu politiku vezanu uz plaćene poslove studenata pa tako neka sveučilišta i fakulteti prepoznaju da njihovi studenti rade plaćen posao i sukladno tome razvijaju mogućnosti zapošljavanja, dok s druge strane postoje neka sveučilišta, pretežno elitna, koja sugeriraju da studenti ne bi trebali raditi ili čak zabranjuju studentima da obavljaju plaćene poslove (Moreau i Leathwood, 2006). Društvena klasa pokazala se kao važan čimbenik sudjelovanja u visokom obrazovanju (Archer i suradnici, 2003 prema Moreau i Leathwood, 2006) te je klasna nejednakost i dalje prisutna, kako u Velikoj Britaniji tako i širom svijeta (Archer i Leathwood, 2004 prema Moreau i Leathwood, 2006).

Članak autorica Moreau i Leathwood (2006) uglavnom se temelji na analizi longitudinalne studije koja je provedena na uzorku od 310 studenata nakon 1992. godine na jednom sveučilištu u Engleskoj. Na početku studije 38 % ispitanika obavljalo je plaćeni posao, dok je taj postotak u roku od dvije godine narastao na 71 % te su studenti između ostalog istaknuli da rade plaćene poslove kako bi se osamostalili, stekli samopouzdanje i zaradili za plaćanje različitih aktivnosti u slobodno vrijeme. Većina ispitanika ipak je istaknula da im je plaćeni posao potreban kako bi ostali u sferi visokog obrazovanja, naročito oni koji pripadaju radničkoj klasi. Ispitanici su također napomenuli da se uz vlastitu plaću oslanjaju i na druge financijske izvore kao što su studentski krediti i financijska potpora roditelja. Studentski

posao može biti pravi izazov budući da se studenti susreću s brojnim ograničenjima, a jedno od njih je nemogućnost kontrole radnog vremena te su neki ispitanici izjavili kako su zabrinuti da će izgubiti posao ako ne udovolje zahtjevima poslodavca. Studentski posao sa sobom nosi i neke druge posljedice, kao što je nedostatak vremena za učenje i smanjenje društvene interakcije zbog nedovoljno slobodnog vremena. Ispitanici su također zaključili da bi možda imali bolje ocjene da nisu većinu vremena provodili na plaćenom poslu, dok je nekolicina čak prekinula studij ili se prebacila na izvanredan studij kako bi mogli lakše kombinirati plaćeni posao i obaveze na fakultetu. Važno je istaknuti da nisu svi ispitanici imali loša iskustva u kombiniranju plaćenog rada i studiranja. Pozitivne aspekte uglavnom su istaknuli studenti koji žive s roditeljima pa iz tog razloga nisu imali nikakve dodatne troškove te su smatrali da su radeći plaćen posao stekli više samopouzdanja, razvili određene vještine i poboljšali vlastitu financijsku situaciju (Moreau i Leathwood, 2006).

Istraživanjem provedenim u Sjedinjenim Američkim Državama na Winona State University nastojalo se ispitati učinak plaćenog rada, odnosno broja radnih sati na zadovoljstvo studenata njihovim prosjekom na fakultetu. Za potrebe istraživanja ispitani studenti bili su grupirani u šest kategorija: koji su nisu opće radili (0 radnih sati), 1-10 radnih sati, 11-15 radnih sati, 16-20 radnih sati, 21-30 te 31 i više radnih sati na tjednoj bazi. Studija je pokazala da su oni studenti, koji su radili 10 ili manje sati tjedno bili zadovoljni svojim uspjehom na fakultetu čime se pokazalo da povremeni posao ne mora negativno utjecati na zadovoljstvo uspjehom na fakultetu. Kod onih koji su radili 11 i više sati pokazalo se da je zadovoljstvo uspjehom nešto manje te ono opada sa svakom sljedećom kategorijom, no pokazalo se da je promjena vrlo mala. Autorica Tessema i njezini suradnici u svom radu osvrnuli su se i na radove drugih kolega pa su između ostalog spomenuli da studenti sve više rade kako bi podmirili osnovne troškove (Callender, 2008), financijski rasteretili roditelje (Hall, 2010), ostvarili poznanstva s određenim poslodavcima te se družili i upoznali nove ljude (Curtis, 2007), stekli radno iskustvo, i slično (Wang i sur., 2010 prema Tessema i sur., 2014).

Povremeni plaćeni poslovi nisu strani ni studentima u Indiji gdje je, 2015. godine, na Sveučilištu Jadavpur provedeno istraživanje na uzorku od 300 studenata o obrascima plaćenog studentskog posla. U Indiji se praksa studentskih poslova razvija polako, za razliku od američkog i europskog društva gdje su studentski poslovi vrlo važan aspekt studentskog života. Basak i njegovi suradnici su kao glavna istraživačka pitanja postavili: *odlučuju li se studenti za honorarni posao zbog stvarnih novčanih potreba ili kako bi stekli određenu*

financijsku neovisnost od roditelja te postaje li ovaj oblik nepunog radnog vremena sve manje ili više uobičajen kako se povećava razina obiteljskog dohotka. Autori su smatrali da, ako se studentsko zaposlenje temelji na nužnoj potrebi, razumno je pretpostaviti da će više raditi studenti iz obitelji s nižim prihodima. No, ako se studenti zapošljavaju kako bi povećali svoju financijsku neovisnost i količinu novca kojom raspolažu, tada se može pretpostaviti da će studenti iz imućnijih obitelji jednako vjerojatno tražiti posao. Upravo iz razloga što studenti na Sveučilištu Jadavpur dolaze iz različitih financijskih sredina, u istraživanju ih se, između ostalog, tražilo da odgovore na pitanja vezana uz obiteljske prihode, veličinu obitelji, zaposlenje (ako postoji) i koji su razlozi, zarađeni novac, količinu mjesečnog džeparca, visinu troškova te koliko im je džeparac dostatan za pokrivanje mjesečnih troškova (Basak i sur., 2015).

Istraživanjem se pokazalo da razina obiteljskog dohotka nije jedini i glavni razlog zašto se studenti odlučuju na plaćeni rad. Također, jedna od teza iznesenih nakon istraživanja je da će studenti s privatnih fakulteta vjerojatnije imati plaćeni posao u odnosu na studente s državnih fakulteta budući da većina poslova u Kolkati zahtjeva određeni stupanj jezične tečnosti i sofisticiranosti, a i poslodavci smatraju da im studenti privatnih fakulteta mogu pružiti više. Nadalje, otkriveno je da su brojni ispitanici studenti vlastiti hobi pretvorili u plaćen posao i to ponajprije oni koji su se bavili fotografijom, glazbom i plesom. Većina tih studenata bila je s privatnog fakulteta budući da se tamo takvi hobiji više cijene i njeguju. Vrlo je važno spomenuti da su se pojedini ispitanici odlučili na studentski posao ako su imali prijatelje koji su također radili plaćen posao i to iz razloga jer su se od njih mogli informirati o mogućim poslovnim prilikama ili su jednostavno željeli doseći njihovu razinu financijske neovisnosti (Basak i sur., 2015).

Nadalje, pojedini autori impliciraju na to da studenti putem plaćenog povremenog posla zapravo stječu znanja i vještine za buduće zaposlenje nakon završetka fakulteta. Takvog su mišljenja i autori Emma Martin i Scott McCabe koji smatraju da se malo zna o prirodi studentskog posla kao mjesta stjecanja ne samo iskustva nego i različitih vještina. Svojim radom 2006. godine Martin i McCabe nastojali su istražiti iskustva plaćenog rada poslijediplomskih studenata ugostiteljstva i turizma na jednom sveučilištu u Velikoj Britaniji. Ciljevi istraživanja bili su istražiti iskustva studenata ugostiteljstva i turizma koji rade na nepuno radno vrijeme, ispitati kakve su prilike za plaćeno zaposlenje s nepunim radnim vremenom, istražiti razinu zaposlenosti studenata ugostiteljstva i turizma i utjecaj tih poslova na stjecanje i razvoj vještina. Pokazalo se da većina poslova koji su dostupni studentima spada

u uslužni sektor, odnosno da se najviše nude radna mjesta u turizmu, ugostiteljstvu i trgovini. U provedbi istraživanja poslano je 1050 anketa od kojih je ispunjeno svega njih 95. U istraživanju su sudjelovala 93 redovita studenta i 2 izvanredna od kojih je 76 % bilo studentica, a 24 % studenata. Istraživanje je pokazalo da je 62 % ispitanika radilo honorarno za vrijeme pohađanja magistarskog studija, dok je 10 % ispitanika obavljalo barem dva plaćena posla. Najčešći razlog zaposlenja kod ispitanika bio je zarađivanje novca kako bi podmirili životne troškove, a kao ostale najčešće razloge ispitanici su naveli razvijanje praktičnih vještina povezanih s njihovim budućim zanimanjem te stjecanje iskustva. Ispitani studenti naveli su da je financijska sigurnost bila glavni razlog zaposlenja, dok su razvoj znanja i vještina naveli kao dodatan i pozitivan element plaćenog rada. Kao negativnu stranu naveli su smanjeno vrijeme za učenje te umor prouzrokovan pokušajem uravnoteženja plaćenog rada i obaveza studiranja (Marin i McCabe, 2006).

Neki su autori nastojali istražiti pozadinu studenata i njen utjecaj na broj radnih sati tjedno. Tako je autor Andemerian sa svojim suradnicima (2015) istraživao vezu između spola, roditeljskog prihoda i drugih elemenata koji potencijalno mogu utjecati na broj radnih sati te kako plaćeni posao utječe na akademski uspjeh. Podaci koji su se koristili u istraživanju prikupljeni su od strane Ureda za institucionalno planiranje, procjenu i istraživanje na javnom sveučilištu Midwestern public university između 2001. i 2009. godine. Prikupljanje podataka provodilo se jednom godišnje elektroničkim putem te je u istraživanju sudjelovalo 5 223 studenata koji su imali 90 i više radnih sati. Pokazalo se da su studenti u prosjeku radili 15,6 sati tjedno, oko 70 % ispitanika bile su studentice, oko 30 % ispitanih dolazilo je iz obitelji s niskim prihodima, oko 45 % ispitanika bili su studenti prve generacije te se pokazalo da je oko 51 % ispitanih živjelo na kampusu. Rezultati su pokazali da je studentski posao negativno utjecao na akademski uspjeh, ali je taj utjecaj bio minimalan. U ovoj studiji postavilo se pitanje „trebaju li studenti raditi?“ te je na temelju empirijskog istraživanja i analize troškova i koristi rada zaključeno da bi studenti trebali raditi. Brojne prethodne studije ustanovile su koristi studentskih poslova pa su tako Darmody i Smith (2008) naveli da plaćeni posao pomaže studentima da pokriju troškove osnovnih potrepština. Nadalje, studentski plaćeni poslovi olakšavaju financijski teret roditelja (King, 2006 prema Andemerian i sur., 2015), poboljšavaju zapošljivost nakon završetka studija (Callender, 2008 prema Andemerian i sur., 2015) i nude mogućnost da steknu praktične vještine (Curtis, 2007 i King, 2006 prema Andemerian i sur., 2015). Također, studentski poslovi poboljšavaju vezu s poslodavcima

(Cuccaro-Alamin i Choy, 1998 prema Andemerian i sur., 2015), pružajući dodatnu dimenziju njihovom društvenom životu (Curtis, 2007 prema Andemerian i sur., 2015).

Između ostalog, u istraživanju se nastojalo odgovoriti na pitanje „koliko sati tjedno trebaju studenti raditi?“. Rezultati su pokazali da su studenti koji su radili 1-10 sati tjedno imali bolji prosjek od studenata koji nisu uopće radili. Pokazalo se da bi studenti mogli raditi i više sati tjedno, no postojala je potreba za uravnoteženjem plaćenog rada i obaveza na fakultetu (Tuttle i sur., 2005 prema Andemerian i sur., 2015). Zapošljavanje studenata pruža brojne pogodnosti, čak što više, ako studenti žele biti konkurentni na tržištu rada, radno iskustvo je presudno te se ono može steći radom za vrijeme trajanja studija. Sukladno navedenom, zaključeno je da bi studentima najviše koristio fleksibilan posao koji pruža praktične vještine i koji bi bio u blizini fakulteta. U studiji se nametnulo i pitanje uloge fakulteta i sveučilišta u zapošljavanju studenata te je navedeno da bi oni trebali podržati studente u traženju poslova putem ureda za karijere i dobrog osoblja. Između ostalog, u studiji je iznešeno da zapošljavanje studenata ne može jamčiti buduće zaposlenje, no odsutnost prethodnog radnog iskustva nepovoljno utječe na mogućnost zaposlenja nakon završetka studija, posebno na konkurentnom tržištu rada (King, 2006 prema Andemerian i sur., 2015). Budući da je ovo istraživanje provedeno na jednom srednjem američkom državnom sveučilištu, potrebno je provesti još sličnih istraživanja na drugim sveučilištima u Sjedinjenim Američkim Državama, i drugdje u svijetu, da bi se podaci mogli generalizirati (Andemerian i sur., 2015).

Na Sveučilištu Swansea u Walesu autori Jones i Sloan također su proveli istraživanje vezano uz povremene studentske poslove. Iz perspektive zapošljavanja studentski rad na određeno vrijeme ili povremeni rad može biti osobito važan u studentskom životu. U ovom istraživanju provedena je anketa na studentima preddiplomskog studija na Sveučilištu Wales Swansea, a nastojalo se istražiti i njihove poslodavce koristeći *Swansea Careers Centres Student Job Shop*. Dakle, cilj je bio pružiti informacije o količini plaćenog posla koji obavljaju studenti, kada su obavljali posao te koliko se zaradilo. Što se tiče uspjeha na fakultetu istovremeno se uspoređivao uspjeh studenata koji rade s onima koji imaju sličnu pozadinu i s onima koji uopće ne rade. Istražujući poslodavce, pokušalo se ustvrditi opseg ovisnosti o studentskom tržištu rada. Ukupno su dobivena 784 odgovora na upitnik, pri čemu valja spomenuti da je provedena nagradna igra za studente ispitanike kako bi se poboljšala stopa odgovora. Rezultati su pokazali da će vjerojatnije raditi studentice nego studenti, studenti završne godine, oni koji su porijeklom iz Walesa i oni koji žive s roditeljima.

Također, ako je netko radio prije nego što je postao student, vjerojatnije je da će tijekom fakultetskog obrazovanja biti zaposlen. Gotovo 46 % ispitanika radilo je nepuno radno vrijeme tijekom trajanja studija, 31 % ispitanika radilo je nepuno radno vrijeme tijekom praznika, 3 % radilo je puno radno vrijeme tijekom studija, dok je 30 % ispitanih radilo puno radno vrijeme tijekom praznika. Najčešći poslovi koje su ispitani studenti obavljali bili su u maloprodaji i prodaji, a velik broj njih bavio se i konobarenjem. Uglavnom su to bili niskoplaćeni poslovi. Što se tiče utjecaja plaćenog posla na studij, četvrtina zaposlenih smatra da je posao negativno utjecao na njihov uspjeh, njih 58 % smatra da su obavljajući plaćeni posao naučili upravljati vremenom i razvili praktične vještine, dok trećina smatra da će im stečeno iskustvo pomoći pri budućem zaposlenju. Glavni razlog traženja posla kod većine ispitanih bio je poboljšanje financijske situacije. U upitniku je bilo pitanja i za one koji nisu radili, na koja se često odgovaralo da će radom pogoršati ocjene ili da im je dostatan novac zarađen tijekom rada praznicima te da imaju dovoljno prihoda od studentskih zajmova ili kredita. Također, dosta studenata je izjavilo da nisu mogli naći odgovarajući posao, a vrlo mali dio njih da nisu mogli naći bilo kakav posao. Nadalje, ispitani studenti smatraju da je dostupnost plaćenog zaposlenja na području grada Swansea vrlo dobra. Ispitani poslodavci poštuju studentske obaveze i nude vrlo fleksibilno radno vrijeme. S druge strane, studenti su manje zadovoljni ulogom Sveučilišta u omogućavanju obavljanja plaćenog posla usporedno sa studiranjem. Sve u svemu, većina ispitanih studenata smatrala je da rad nije negativno utjecao na njihov studij te su stekli vještine koje im mogu pomoći pri budućem zapošljavanju (Jones i Sloane, 2005).

Brojni su elementi vezani uz proces visokog obrazovanja, kao što su socio-demografske karakteristike, financijski aspekti, smještaj, prethodno obrazovanje, plaćeni poslovi, opterećenje studijem i poslom te raspolaganje vremenom, i slično. Navedene karakteristike u Hrvatskoj su istražene u sklopu istraživanja EUROSTUDENT u koje se Hrvatska uključila 2010. godine. Spomenuto međunarodno istraživanje provodi se u 30 od 47 zemalja Europskog prostora visokog obrazovanja (EHEA) s ciljem istraživanja demografskog profila studentskog tijela, socio-ekonomskog statusa studenata, koje troškove studenti imaju za vrijeme studija, izvora financiranja, zadovoljstva studenata različitim aspektima studija, rada za vrijeme studija te njihovih iskustava i planova vezanih za međunarodnu mobilnost, a sve u svrhu da bi se politike za unapređivanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja temeljile na empirijskim podacima. Hrvatska je u istraživanju EUROSTUDENT sudjelovala i 2014. te se istraživanje provodilo od 3. lipnja do 13. srpnja 2014. putem online upitnika

kojemu su mogli pristupiti svi redoviti i izvanredni studenti koji su tada studirali na preddiplomskoj i diplomskoj razini na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj. U istraživanju je, od hrvatskih studenata, sudjelovalo njih 2 551 (Šćukanec i sur., 2014).

Podaci Državnog zavoda za statistiku (DZS) za 2012./2013. godinu pokazali su da je većina studenata u Hrvatskoj studirala na javnim visokim učilištima (93 %). Ako se taj podatak sagleda detaljnije, odnosno prema vrsti visokog učilišta, tada se može reći da je 79 % studenata studiralo na sveučilištima, 15% na veleučilištima i 6% na visokim školama. Ukupan broj studenata u Hrvatskoj za godinu 2012./2013. bio je 159 589 od kojih je njih 68 % upisalo neki sveučilišni studij, dok su ostali upisali stručne studije (32 %). Nadalje, polovica studenata (51 %) je imala status redovitih studenata koji ne plaćaju školarinu, zatim su slijedili izvanredni studenti koji plaćaju školarinu (27 %), dok je najmanje bilo redovitih studenata koji su plaćali školarinu (22 %) (Šćukanec i sur., 2014).

Što se tiče socio-demografskih karakteristika studenata, podaci DZS-a za 2012./2013. godinu pokazali su da u Hrvatskoj većinu čine studentice s 56 %, dok je udio muškaraca u visokom obrazovanju nešto manji, odnosno iznosi 44 %. Prema vrsti i smjeru studija žene su zastupljenije na javnim sveučilišnim studijima, u društveno-humanističkim znanostima, medicini i zdravstvu, dok muškaraca ima više u području prirodnih i tehničkih znanosti, a većinu čine i na privatnim stručnim studijima te na visokim školama i veleučilištima, ponajprije privatnim (Šćukanec i sur., 2014).

Zanimljivo je sagledati podatak u kojoj dobi studenti po prvi put upisuju studij, koji pokazuje da većina studenata u Hrvatskoj studij upisuje s 18 (51 %) i 19 (36 %) godina, dok svega 8 % studenata starijih od 21 godine studij upisuje po prvi put. Također, pokazalo se da su stariji studenti skloniji upisivanju stručnih studija na javnim i privatnim visokim školama i veleučilištima te većinom studiraju kao izvanredni studenti. Kao izvanredni studenti i oni koji u većini slučajeva upisuju stručne studije su i studenti roditelji te se ispostavilo da su oni činili 3 % ukupnih studenata u godini 2012./2013. Važno je spomenuti da većina studenata roditelja, njih 65 %, ima posao na puno radno vrijeme ili samo dio radnog vremena (Šćukanec i sur., 2014).

Tijekom fakultetskog obrazovanja studenti mogu naići na razne poteškoće te je u godini 2012./2013. dio studenata, točnije njih 14 %, istaknuo zdravstvene teškoće poput kroničnih bolesti, oštećenja vida i sluha te poremećaj kod učenja, psihičkih poremećaja,

teškoća prilikom kretanja i druge zdravstvene probleme. Pritom je njih čak 27 % izjavilo da im se pruža vrlo nekvalitetna potpora (Šćukanec i sur., 2014).

Govoreći o pristupu visokom obrazovanju smatra se da je ono pristupačnije osobama koje dolaze iz obrazovanijih obitelji. Ukupno 46 % studenata dolazi iz obitelji gdje barem jedan roditelj ima završeno visokoobrazovanje, 56 % dolazi iz obitelji gdje barem jedan roditelj ima završeno srednjoškolsko obrazovanje, a tek 3% studenata dolazi iz obitelji gdje su roditelji završili samo osnovnu školu. Također, podaci pokazuju da studenti čiji roditelji imaju završenu osnovnu ili srednju školu kao najviši stupanj obrazovanja većinom studiraju na javnim stručnim studijima te javnim visokim školama i veleučilištima, dok djeca visokoobrazovanih roditelja većinom studiraju na javnim sveučilišnim studijima (Šćukanec i sur., 2014).

Smještaj je još jedna vrlo važna komponenta studentskog života te se pokazalo da u Hrvatskoj polovica studenata živi sa svojim roditeljima, pa je tako Hrvatska uvrštena u skupinu EUROSTUDENT zemalja s najvećim udjelom studenata koji žive s roditeljima. Pokazalo se da ukupno 8 %, od onih koji su se odazvali istraživanju, živi u studentskim domovima. Na temelju toga Hrvatska je svrstana u skupinu EUROSTUDENT zemalja s najmanjim udjelom studenata (manjim od 10 %) smještenim u studentskim domovima. Što se tiče studenata koji su smješteni u domovima, najviše ima redovitih studenata koji ne plaćaju školarinu (13%) i studenata koji studiraju na sveučilišnim studijima (10 %), dok najmanje ima onih s javnih stručnih studija (4 %) i izvanrednih studenata (1 %) (Šćukanec i sur., 2014).

EUROSTUDENT za Hrvatsku za 2014. godinu pokazao je da je 44 % studenata imalo stalni ili povremeni posao tijekom trajanja semestra. Također, pokazalo se da plaćene poslove najčešće rade studenti stručnih studija te izvanredni studenti, dok skupini onih koji imaju stalan posao najčešće pripadaju studenti nižeg socio-ekonomskog statusa, studenti koji su upisali studij nakon 21. godine i studenti roditelji. Od ispitanih studenata njih 27 % oslanja se na posao kao jedan od izvora prihoda, njih 23 % navelo je stipendiju kao izvor prihoda dok je najviše studenata kao glavni izvor prihoda navelo obitelj (njih 88 %). Istraživanjem je uočeno da studenti sveučilišnih studija koriste obitelj i stipendije kao izvor prihoda, a posao je na posljednjem mjestu. Kod studenata stručnih studija situacija je potpuno drugačija te se oni najviše oslanjaju na prihode od plaćenog posla. Plaćeni posao vrlo je važan izvor prihoda i za izvanredne studente budući da se pokazalo da su im prihodi od roditelja ili stipendije niski. Podaci su pokazali da se visina studentskih prihoda može povezati s razinom obrazovanja

roditelja obzirom da je istraživanjem ustanovljeno da iznadprosječne prihode od obitelji imaju studenti čiji barem jedan roditelj ima visokoškolsko obrazovanje, dok studenti čiji roditelji imaju završenu samo osnovnu školu rjeđe se mogu oslanjati na prihod od obitelji i uštedevine pa iz tog razloga češće obavljaju stalne plaćene poslove uz pomoć kojih financiraju većinu studija. Studenti se za plaćene poslove ponajprije odlučuju radi postizanja financijske sigurnosti, a istraživanjem se pokazalo da više od trećine studenata, njih 37 %, svoje financijske teškoće ocjenjuje vrlo ozbiljnima ili ozbiljnim. Zabrinutost je najveća kod izvanrednih studenata, studenata koji rade, starijih studenata, studenata roditelja i studenata javnih veleučilišta i visokih škola. Najmanju financijsku zabrinutost pokazali su redoviti studenti koji ne plaćaju školarinu (Šćukanec i sur., 2014).

U sklopu istraživanja EUROSTUDENT za Hrvatsku za 2014. godinu ispitani su i troškovi studenata, čime se pokazalo da je prosječni ukupni semestralni trošak za studente iznosio 15.417 kn te je on uključivao životne i studijske troškove. Uočeno je da se, po iznosu, studijski semestralni i životni semestralni troškovi značajno razlikuju. Tako prosječni studijski troškovi, koji uključuju troškove školarina, upisnina, materijala za studij te ostalih davanja vezanih uz studij, po semestru iznose 2.693 kuna, dok prosječni životni troškovi (smještaj, hrana, prijevoz, zdravstvene usluge, komunikacija, djeca, otplata i sl.) u jednom semestru iznose 12.724 kuna. Važno je spomenuti da se radi o prosječnim vrijednostima i da se troškovi studija mogu značajno razlikovati među studentima. Razlika postoji već između redovitih i izvanrednih studenata kod kojih su troškovi studija veći budući da prosječni ukupni semestralni trošak izvanrednih studenata iznosi 23.341 kuna nasuprot 15.926 kuna kod redovitih studenata s plaćanjem, odnosno 11.001 kuna kod redovitih studenata bez plaćanja. Među studentima koji imaju najveće troškove su studenti privatnih fakulteta, studenti koji su studij upisali nakon 21. godine života, studenti roditelji te zaposleni studenti. Također, razlika u troškovima postoji i ovisno o vrsti studija, pa su tako troškovi studija veći na stručnim studijima, bilo javnim ili privatnim, u odnosu na sveučilišne studije. Podaci u istraživanju pokazali su da prosječni ukupni semestralni trošak na privatnim stručnim studijima iznosi 29.239 kuna, na javnim stručnim studijima taj trošak iznosi 16.281 kuna, dok prosječni trošak studenata koji studiraju na sveučilišnim studijima iznosi 14.012 kuna. Značajne su razlike uočene i između studenata koji rade stalan plaćeni posao, čiji prosječni ukupni semestralni troškovi iznose 22.733 kuna, u odnosu na one studente koji ne rade čiji ukupni troškovi prosječno iznose 12.333 kuna. Također, pokazalo se da studenti roditelji

imaju gotovo dvostruko veće troškove, u odnosu na studente koji nemaju djecu, te njihovi prosječni troškovi po semestru iznose 33.204 kuna (Šćukanec i sur., 2014).

Što se tiče studenata koji rade, kod njih je iznimno važno balansirati plaćeni posao s obavezama vezanih uz sam studij. Istraživanje je pokazalo da 60 % ispitanih studenata tjedno izdvajaju više od 30 sati za učenje i studijske obaveze. Nadalje, podaci pokazuju da redoviti studenti koji ne plaćaju školarinu imaju više studijskih obaveza od onih koji plaćaju neki oblik školarine, međutim pokazalo se da čak 44 % izvanrednih studenata također tjedno provodi više od 30 sati učeći i obavljajući druge obaveze vezane uz fakultet iako bi oni trebali imati studijski program s djelomičnim opterećenjem. Studenti koji češće rade puno radno vrijeme, odnosno više od 35 sati tjedno, su studenti diplomskih studija (20 %), stručnih privatnih studija (37 %) i izvanredni studenti (37 %). Na plaćeni posao dosta vremena troše i studenti čiji roditelji nemaju visoko obrazovanje, studenti koji smatraju da je društveni status njihove obitelji nizak te oni koji su završili strukovnu srednju školu. Unatoč poslu, pokazalo se da ispitanici studenti ipak najviše vremena provode učeći i pohađajući nastavu. Također, ispostavilo se da studenti preddiplomskih studija na nastavi provode 18 sati tjedno, studenti diplomskih studija 14 sati tjedno, dok studenti integriranih studija 15 sati tjedno. Izvanredni studenti gotovo dvostruko manje vremena provode na nastavi u odnosu na redovite studente koji na nastavu troše do 19 sati tjedno, no što se tiče učenja tu nema značajne razlike između redovitih i izvanrednih studenata. Međutim, oni studenti koji su stalno zaposleni provode manje vremena učeći i pohađajući nastavu, dok studenti koji su povremeno zaposleni ne odskakuju od prosjeka (Šćukanec i sur., 2014).

Govoreći o zadovoljstvu hrvatskih studenata kvalitetom nastave, organizacijom studija i rasporedom, odnosom administrativnog osoblja prema studentima te opremljenošću prostora pokazalo se da studenti nisu pretjerano zadovoljni kvalitetom studiranja u Hrvatskoj budući da su na skali od 1 („uopće nisam zadovoljan“) do 5 („jako sam zadovoljan“) svoje zadovoljstvo ocijenili ocjenom dobar (3). Takvom ocjenom Hrvatska je smještena u skupinu zemalja s najnižim razinama zadovoljstva studijem. Ipak, među studentima su vidljive razlike u razmišljanjima o kvaliteti studiranja. Pokazalo se da su najnezadovoljniji oni studenti koji društveni status svoje obitelji procjenjuju kao nizak, izvanredni studenti, studenti s teškoćama i studentice. Također, rezultati su pokazali da su studenti privatnih stručnih studija značajno zadovoljniji svim aspektima studija u odnosu na studente javnih stručnih i sveučilišnih studija (Šćukanec i sur., 2014).

Istraživanjem EUROSTUDENT za Hrvatsku za 2014. nastojalo se ispitati percipiranu zapošljivost (Šćukanec i sur., 2014). U jednom svom radu autorice Mazalin i Parmač Kovačić naznačile su da „Percipirana zapošljivost označuje pojedinčevu percepciju vlastite mogućnosti ostvarenja održiva zaposlenja, koje je u skladu s postignutom razinom kvalificiranosti, odnosno stručnom spremom.“ (2015). Ispostavilo se da studenti smatraju da bolje izgleda za zaposlenje imaju na međunarodnom tržištu rada. U vezi domaćeg tržišta rada najnegativniji su studenti diplomskih studija, izvanredni studenti i studenti stručnih javnih studija. Oprečnog su mišljenja studenti stručnih privatnih studija koji smatraju da imaju vrlo dobre izgleda i na domaćem i na međunarodnom tržištu rada (Šćukanec i sur., 2014). Percepcija vlastite zapošljivosti relativno je novija tema pa su dosadašnja istraživanja oskudna, no ona zaokuplja sve veću pažnju na području istraživanja. Autorice Mazalin i Parmač Kovačić navele su da „Percipirana zapošljivost vezuje se uz iskustva, aspiracije i percepcije vlastite sposobnosti pojedinca za natjecanje i zauzimanje pozicije na tržištu rada“. U svom radu autorice su zaključile da se studenti u percipiranju vlastite zapošljivosti ponajprije orijentiraju prema trenutnom stanju na tržištu rada (Mazalin i Parmač Kovačić, 2015).

Cilj ovog rada je istražiti koliko vremena studenti Fakulteta hrvatskih studija provode radeći komercijalne poslove, iz kojih razloga rade, u kojim gospodarskim sektorima, koliko dugo rade. Također, nastoji se istražiti stavove studenata o plaćenom radu za vrijeme studija, posebice mogućnosti balansiranja plaćenog rada i studiranja. Osnovna pretpostavka je da studenti većinu svog vremena provode u obavljanju studentskih obaveza u odnosu na plaćeni posao. Sljedeća hipoteza je da studenti ponajprije rade da bi stekli financijsku sigurnost. Nadalje, pretpostavlja se da će studenti koji rade puno radno vrijeme vjerojatnije imati slabiji akademski uspjeh od onih koji rade manje sati. Četvrta hipoteza pretpostavlja da velik broj radnih sati negativno utječe na prosjek ocjena. Zatim, pretpostavlja se da studenti najviše rade u uslužnom sektoru na području turizma, ugostiteljstva i trgovine. Posljednja pretpostavka je da studenti koji rade malo sati lakše balansiraju posao i studentske obaveze.

Metode i podaci

Istraživanje je provedeno metodom ankete, stoga su podaci prikupljeni putem upitnika na prigodnom uzorku studenata Fakulteta hrvatskih studija. Planirano je u anketu uključiti sveukupno 200 studenata preddiplomskog i diplomskog studija, s namjerom da studenti budu različite dobi, spola, razine studija i mjesta stanovanja.

Upitnik je proveden online putem društvenih mreža, odnosno anketa je bila podijeljena u nekoliko studentskih Facebook grupa. Upitnik se sastoji od nekoliko dijelova. Ponajprije su se od studenata ispitanika tražili osnovni sociodemografski podaci, kao što su dob, spol, razina studija te mjesto prebivališta. Drugi set pitanja odnosio se općenito na obavljanje studentskog posla te započinje pitanjem u kojem su se studenti izjasnili sa 'da' i 'ne' ukoliko trenutno obavljaju neki plaćeni posao ili su ga obavljali proteklih 12 mjeseci. U tom dijelu upitnika također se ispitanike pitalo jesu li zaposleni na puno radno vrijeme ili samo dio radnog vremena, u kojoj djelatnosti obavljaju plaćeni posao, koliko ga dugo obavljaju, koliko sati tjedno rade te na posljetcu koji su razlozi njihova rada.

Nakon toga slijedi niz tvrdnji koje se odnose na stavove studenata o plaćenom radu, akademskom uspjehu i balansiranju fakultetskih obaveza. Konkretno, od ispitanika se tražilo da slaganje sa tvrdnjom ocijene na Likertovoj skali od 1 do 5, gdje 1 označava 'Uopće se ne slažem', a 5 'U potpunosti se slažem'. Ispitanici su se u tom dijelu anketnog upitnika izjašnjavali o tome smatraju li da studenti koji rade puno radno vrijeme ostvaruju lošiji akademski uspjeh u odnosu na one koji rade dio radnog vremena te smatraju li da plaćeni posao negativno utječe na njihov akademski uspjeh. Također, u ovom setu tvrdnji ispitanici su uz pomoć Likertove skale izrazili mišljenje o balansiranju plaćenog posla i studentskih obaveza, imaju li profesori razumijevanja za njihove radne obaveze, koliko lako uklapaju svoj rad u raspored predavanja te omogućava li im nastavni program fleksibilnost u obavljanju plaćenog rada. Između ostalog, studenti su se izjasnili o zadovoljstvu studiranja na Fakultetu hrvatskih studija te su naveli i na koje načine im poslodavci omogućuju fleksibilno radno vrijeme.

Četvrti set tvrdnji odnosi se na prometnu povezanost fakulteta i mjesta rada gdje su studenti dali podatke, uz pomoć Likertove skale, o tome nalazi li se njihovo radno mjesto u blizini fakulteta i je li njihovo mjesto rada dobro povezano s fakultetom. Uz to, ispitanici su naveli koliko vremena dnevno troše na putovanje s fakulteta do posla i obrnuto, prilikom čega su ponuđeni odgovori 'do 30 minuta', 'između 30 minuta i jednog sata' te 'više od sat vremena'.

U posljednjem setu tvrdnji od studenata se tražilo da uz pomoć Likertove skale izraze vlastito zadovoljstvo plaćenog posla i balansiranja rada i fakultetskih obaveza. Točnije, ispitanici su iznijeli svoje stavove o zadovoljstvu načina na koji se poslodavac prilagođava njihovim fakultetskim obavezama, zadovoljstvo plaćom koju primaju za obavljanje plaćenog posla te jesu li zadovoljni načinom na koji balansiraju fakultetske obaveze i plaćeni rad.

Prije samog ispunjavanja upitnika ispitanici su dali informirani pristanak s kojim su bili upućeni u uvodnom dijelu anketnog upitnika. Budući da je sudjelovanje u anketi dobrovoljno, studenti su u bilo kojem trenutku mogli odustati od daljnjeg ispunjavanja upitnika. Također, ispitanicima je zagantirana anonimnost na način da se niti u jednom trenutku ne traži osobna identifikacija te je istaknuto da će podaci biti korišteni isključivo u svrhu izrade diplomskog rada, prilikom čega će biti statistički obrađeni.

Rezultati

Nakon mjesec dana prikupljanja podataka, odnosno provođenja anketnog upitnika putem društvenih mreža, upitniku je pristupilo ukupno 106 ispitanika. Predviđena kvota uzorka nije ispunjena budući da je cilj bio prikupiti podatke od 200 studenata. Nadalje, od navedenih 106 ispitanika, svega njih 93 je upitnik riješilo u potpunosti. Nakon prikupljanja, podaci su statistički obrađeni te se pokazalo da je u istraživanju sudjelovalo značajno više žena nego muškaraca pa su tako upitnik riješile 72 ženske osobe (77.4%) i 21 muškarac (22.6%). Ispunjavanju upitnika mogli su pristupiti svi studenti Fakulteta hrvatskih studija, neovisno o razini studija, pa je tako, od svih ispitanika, u istraživanju sudjelovalo 60.2% studenata diplomskog studija, dok je njih 39.8% bilo s preddiplomskog studija. Srednja dob ispitanika iznosi 23.3 godine, budući da su upitniku pristupili studenti različite dobi, raspon je bio između 19 i 36 godina. Zatim, od ispitanika se tražilo da navedu u kojem tipu naselja žive i pokazalo se da najviše njih živi u Gradu Zagrebu (29.0%), najmanje ih živi u manjem gradu do 10 000 stanovnika (10.8%), u srednjem gradu do 20 000 stanovnika živi njih 12.9%, u velikom gradu, koji ima više od 20 000 stanovnika, živi njih 20.4%, dok njih 26.9% živi na selu.

Jedna od ključnih informacija koja se nastojala prikupiti je odgovor na pitanje 'Obavljate li kao student/ica neki plaćeni posao ili ste u proteklih 12 mjeseci obavljali neki plaćeni posao?' Na navedeno pitanje 73 ispitanika (81.1%) dalo je odgovor 'Da', a njih 17 (18.9%) odgovorilo je 'Ne'. Zatim, pokazalo se da većina ispitanika radi puno radno vrijeme (38.0%), nešto manje ispitanika (32.9%) radi pola radnog vremena, dok njih najmanje (29.1%) radi manje od pola radnog vremena. Također, iz podataka se može iščitati da najviše studenata radi u trgovini i prodaji (37.2%), 28.2% njih obavlja administrativni posao, 23.1% studenata radi u ugostiteljstvu i turizmu te je 11.5% njih odgovorilo da obavljaju neki 'drugi posao', pritom navevši arhitekturu i projektiranje, kontakt centar i izdavaštvo kao područje

rada. Većina ispitanika plaćeni posao obavlja 1-3 mjeseci (29.5%), dok najmanje njih (5.1%) posao obavlja između 10 i 12 mjeseci. Nadalje, od ispitanika se tražilo da navedu razloge zašto obavljaju plaćeni rad pa je tako najviše njih navelo da rade zbog financijske sigurnosti i neovisnosti te stjecanja iskustva i novih znanja i vještina, dok ih je najmanje navelo da rade zbog zadovoljenja osnovnih životnih potreba, druženja i upoznavanja novih ljudi te stvaranja mreže s poslodavcima.

Dio upitnika od ispitanika je tražio da izraze svoje mišljenje vezano uz plaćeni posao i studiranje, čime se pokazalo kako većina studenata smatra da plaćeni posao nema negativan utjecaj na njihov akademski uspjeh. S druge strane, njih 46.7% u potpunosti se slaže da studenti koji rade manje sati tjedno lakše balansiraju posao i studentske obaveze u odnosu na one koji rade puno radno vrijeme. Većina ispitanika (44.0%) slaže s tvrdnjom da profesori na fakultetu imaju razumijevanje za njihove radne obaveze te u skladu s time njih 45.3% smatra da lako uklapaju svoj rad u raspored predavanja. Nadalje, većina ispitanika (38.7%) nije mogla odlučiti slaže li se ili ne s tvrdnjom da je nastavni plan fleksibilan u odnosu na njihove obaveze na plaćenom poslu. Također, ispitanici su se u sklopu popunjavanja anketnog upitnika osvrnuli i na fleksibilnost radnog vremena te se pokazalo da poslodavci studentima nude mogućnost skraćenog rada (38.7%), uzeti slobodan dan u tjednu (72.0%) ili vikend (45.3%) ako je potrebno, izabrati vrijeme dolaska na posao (42.7%) ili zamijeniti smjenu s drugim djelatnikom na poslu (58.7%) te čak mogu i raditi od kuće (18.7%).

Ispitanici su također dali informacije o tome koliko vremena tjedno provode obavljajući obaveze vezane uz fakultet (učenje, pisanje zadaće i slično) i pokazalo se da većina njih u tome provodi između jednog i tri sata (42.7%), njih 40.0% studentske obaveze obavlja 4-7 sati tjedno, dok najmanje njih (17.3%) studentske obaveze na tjednoj bazi obavlja više od 7 sati. Zatim, 41 ispitanik naveo je da mu je najčešća ocjena u indeksu 'vrlo dobar', 22 ispitanika kao najčešću ocjenu navelo je 'odličan', dok je njih 10 navelo da im je najčešća ocjena u indeksu 'dobar'.

Ispitanici su, između ostalog, izrazili i mišljenje o tome nalazi li se njihovo radno mjesto blizu fakulteta kojeg pohađaju. Na navednu tvrdnju njih 27.0% odgovorilo je 'Niti se ne slažem/niti se slažem' te je isto toliko posto ispitanika odgovorilo 'Ne slažem se', dok se najmanje njih (5.4%) u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom. Nadalje, 33.8% ispitanika niti se ne slaže niti se slaže s tvrdnjom da je njihovo radno mjesto dobro prometno povezano s fakultetom dok se tek nekolicina (9.5%) u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom. Sukladno prethodnim odgovorima, najviše ispitanika (55.4%) dnevno troši između 30 minuta i jednog

sata na putovanje s fakulteta do posla i obrnuto, 24.3% ispitanika na putovanje dnevno troši do 30 minuta dok 20.3% ispitanih na taj put dnevno troši više od sat vremena.

Sve u svemu, studenti su zadovoljni načinom na koji se poslodavac prilagođava njihovim studentskim obavezama budući da se 41.1% ispitanih slaže s tom tvrdnjom, 32.9% ispitanika u potpunosti se slaže s tim te se svega njih 1.4% uopće ne slaže s tom tvrdnjom. Nadalje, većina studenata, koji su sudjelovali u istraživanju (39.7%), u potpunosti se slaže s tvrdnjom 'Zadovoljan/a sam s plaćom koju primam za obavljanje mog plaćenog posla.', dok se njih 2.7% uopće ne slaže s navedenim. U konačnici, ispitani studenti zadovoljni su načinom na koji balansiraju fakultetske obaveze i plaćeni rad budući da se njih 43.8% slaže s tvrdnjom, 28.8% u potpunosti se slaže s tim dok je 9.6% ispitanih za navedenu tvrdnju odabralo odgovor 'Ne slažem se'.

Tablica 1. Prikaz obavljanja plaćenog posla prema spolu

Obavljate li kao student/ica neki plaćeni posao ili ste u proteklih 12 mjeseci obavljali neki plaćeni posao?		Kojeg ste spola?		Total
		muškog	ženskog	
Da	Opaženo	17	56	73
	Očekivano	17.03	56.0	73.0
Ne	Opaženo	4	13	17
	Očekivano	3.97	13.0	17.0
Total	Opaženo	21	69	90
	Očekivano	21.00	69.0	90.0
χ^2 Testovi				
	Vrijednost	df	p-vrijednost	
χ^2	4.50e-4	1	0.983	
N	90			

Analizirajući obavljanje studentskog plaćenog posla prema spolu, Hi-kvadrat testom pokazalo se da ne postoji značajna razlika između očekivanih i dobivenih rezultata. Pokazalo se da od ukupnog broja ispitanika 56 osoba ženskog spola obavlja neki plaćeni posao. Što se tiče muških ispitanika, 17 ih je navelo da obavlja plaćeni studentski posao. Isto je i kod onih koji su na navedeno pitanje odgovorili 'Ne' te se očekivane i opažene frekvencije ne razlikuju značajno ni kod ženskih ni kod muških ispitanika.

Tablica 2. Prikaz obavljanja plaćenog posla prema razini studija

Obavljate li kao student/ica neki plaćeni posao ili ste u proteklih 12 mjeseci obavljali neki plaćeni posao?		Koju razinu studija pohađate?		Total
		Diplomski studij	Preddiplomski studij	
Da	Opaženo	48	25	73
	Očekivano	43.8	29.20	73.0
Ne	Opaženo	6	11	17
	Očekivano	10.2	6.80	17.0
Total	Opaženo	54	36	90
	Očekivano	54.0	36.00	90.0

χ^2 Testovi			
	Vrijednot	df	p-vrijednost
χ^2	5.33	1	0.021
N	90		

Zatim, kod analize obavljanja plaćenog posla s obzirom na razinu studija, hi-kvadrat test pokazao se značajnim, odnosno postoji razlika između opaženih i očekivanih frekvencija. Kod ispitanika diplomskog studija onih koji obavljaju neki plaćeni posao opažena frekvencija iznosi 48, dok je očekivana frekvencija 43.8. S druge strane, opažena frekvencija ispitanika preddiplomskog studija koji obavljaju plaćeni posao iznosi 25, dok je očekivana frekvencija 29.20. Značajne razlike postoje i kod onih koji ne obavljaju plaćeni posao, tako je očekivana frekvencija za diplomsku razinu studija 10.2, a stvarna 6. Promatrajući odgovor 'Ne' za preddiplomsku razinu studija, vidljivo je da očekivana frekvencija iznosi 6.80, dok je opažena 11.

Tablica 3. Prikaz obavljanja plaćenog posla prema tipu naselja prebivališta

Obavljate li kao student/ica neki plaćeni posao ili ste u proteklih 12 mjeseci obavljali neki plaćeni posao?		U kojem tipu naselja imate prebivalište?					Total
		Grad Zagreb	Manji grad (do 10 000 stanovnika)	Selo	Srednji grad (do 20 000 stanovnika)	Veliki grad (više od 20 000 stanovnika)	
Da	Opaženo	20	7	21	9	16	73
	Očekivano	21.09	8.11	19.47	9.73	14.60	73.0
Ne	Opaženo	6	3	3	3	2	17
	Očekivano	4.91	1.89	4.53	2.27	3.40	17.0
Total	Opaženo	26	10	24	12	18	90
	Očekivano	26.00	10.00	24.00	12.00	18.00	90.0

χ^2 Testovi			
	Vrijednost	df	p-vrijednost

χ^2	2.75	4	0.601
N	90		

Nadalje, analizirajući obavljanje plaćenog posla prema tipu naselja u kojem ispitanici imaju prebivalište, Hi-kvadrat testom pokazalo se da nema značajnih razlika između opaženih i očekivanih odgovora. Tako primjerice frekvencija, kod onih koji obavljaju studentski posao, a prebivalište im je Grad Zagreb, iznosi 20. Zatim, 7 je ispitanika koji dolaze iz manjeg grada i obavljaju studentski posao, dok je 9 ispitanika koji rade studentski posao a mjesto prebivališta im je srednji grad. Vidljivo je da je 16 ispitanika koji dolaze iz velikog grada navelo da obavlja studentski posao kao i 21 ispitanik, koji je naveo selo kao mjesto prebivališta. Kod onih koji ne obavljaju plaćeni posao situacija je slična, odnosno također nema značajnih razlika između opaženih i očekivanih vrijednosti što je vidljivo u *Tablici 3*.

Tablica 4. *Prikaz obavljanja plaćenog posla ovisno o radnom vremenu*

Obavljate li kao student/ica neki plaćeni posao ili ste u proteklih 12 mjeseci obavljali neki plaćeni posao?		Jeste li kao student/ica zaposleni na puno radno vrijeme ili dio radnog vremena?			Total
		Manje od pola radnog vremena	Pola radnog vremena	Puno radno vrijeme	
Da	Opaženo	19	25	29	73
	Očekivano	21.25	24.03	27.72	73.00
Ne	Opaženo	4	1	1	6
	Očekivano	1.75	1.97	2.28	6.00
Total	Opaženo	23	26	30	79
	Očekivano	23.00	26.00	30.00	79.00
χ^2 Testovi					
	Vrijednost	df	p-vrijednost		
χ^2	4.44	2	0.108		
N	79				

Analizirano je i koliko ispitanika, koji obavljaju neki plaćeni posao, radi puno radno vrijeme, pola radnog vremena ili manje od pola radnog vremena. Hi-kvadrat testom pokazalo se da nema značajne razlike između pretpostavljenih i stvarnih, odnosno dobivenih rezultata. Što se tiče punog radnog vremena 29 ispitanika izjasnilo se da radi na taj način. Pola radnog vremena radi 25 ispitanih, dok manje od pola radnog vremena posao obavlja 19 ispitanika.

Tablica 5. Prikaz zadovoljstva načinom prilagođavanja poslodavca fakultetskim obavezama prema spolu

Zadovoljan/a sam načinom na koji se poslodavac prilagođava mojim fakultetskim obavezama.		Kojeg ste spola?		Total
		muškog	Ženskog	
Uopće se ne slažem	Opaženo	0	1	1
	Očekivano	0.233	0.767	1.00
Ne slažem se	Opaženo	0	2	2
	Očekivano	0.466	1.534	2.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	2	14	16
	Očekivano	3.726	12.274	16.00
Slažem se	Opaženo	10	20	30
	Očekivano	6.986	23.014	30.00
U potpunosti se slažem	Opaženo	5	19	24
	Očekivano	5.589	18.411	24.00
Total	Opaženo	17	56	73
	Očekivano	17.000	56.000	73.00

χ^2 Testovi			
	Vrijednost	df	p-vrijednost
χ^2	3.73	4	0.444
N	73		

Analizirano je zadovoljstvo načinom na koji se poslodavac prilagođava fakultetskim obavezama ovisno o spolu ispitanika. Što se tiče muških ispitanika, njih 5 u potpunosti se slaže s navedenom tvrdnjom, dok se s druge strane s ovom tvrdnjom u potpunosti slaže 19 ispitanica.. Iz *Tablice 5* je vidljivo da je najviše ispitanika, muških i ženskih, za navedenu tvrdnju odabralo odgovor 'Slažem se' te je dobiveni rezultat za žene 20, a za muškarce 10. Dio ispitanika niti se ne slaže niti se slaže s navedenom tvrdnjom, pa je tako 14 ženskih i dvoje muških ispitanika odabralo taj odgovor. Jako malo ispitanika odabralo je odgovore 'Ne slažem se' i 'Uopće se ne slažem' te ni tu nema značajne razlike između stvarnih i očekivanih frekvencija neovisno o spolu. Prema podacima vidljivo je da hi-kvadrat test nije značajan.

Tablica 6. Prikaz zadovoljstva načinom prilagođavanja poslodavca fakultetskim obavezama prema razini studija

Zadovoljan/a sam načinom na koji se poslodavac prilagođava mojim fakultetskim obavezama.		Koju razinu studija pohađate?		Total
		Diplomski studij	Preddiplomski studij	
Uopće se ne slažem	Opaženo	0	1	1
	Očekivano	0.630	0.370	1.00
Ne slažem se	Opaženo	2	0	2
	Očekivano	1.260	0.740	2.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	10	6	16
	Očekivano	10.082	5.918	16.00

Slazem se	Opaženo	18	12	30
	Očekivano	18.904	11.096	30.00
U potpunosti se slažem	Opaženo	16	8	24
	Očekivano	15.123	8.877	24.00
Total	Opaženo	46	27	73
	Očekivano	46.000	27.000	73.00
χ^2 Testovi				
	Vrijednost	Df	p-vrijednost	
χ^2	3.13	4	0.536	
N	73			

Zadovoljstvo načinom na koji se poslodavac prilagođava fakultetskim obavezama analizirano je i ovisno o razini studija. Što se tiče ispitanika preddiplomskog studija, njih 8 u potpunosti se slaže s navedenom tvrdnjom, dok se s druge strane s ovom tvrdnjom u potpunosti slaže 16 ispitanika diplomskog studija. Najviše ispitanika pružilo je odgovor 'Slazem se', te je njih 12 s preddiplomskog i 18 s diplomskog studija odabralo navedeni odgovor. Od svih ispitanika, 6 osoba s preddiplomske razine studija za navedenu tvrdnju odabralo je odgovor 'Niti se ne slažem/niti se slažem'. Isti odgovor dalo je 10 ispitanika diplomskog studija. Kao i kod prethodne analize, ovdje je također ustanovljeno da je jako malo ispitanika dalo odgovore 'Ne slažem se' i 'Uopće se ne slažem' te ni tu nema značajne razlike između dobivenih i očekivanih vrijednosti neovisno o razini studija budući da se hi-kvadrat testom pokazalo da su očekivane vrijednosti slične navedenima.

Tablica 7. Prikaz zadovoljstva načinom prilagođavanja poslodavca fakultetskim obavezama prema tipu naselja prebivališta

Zadovoljan/a sam načinom na koji se poslodavac prilagođava mojim fakultetskim obavezama.		U kojem tipu naselja imate prebivalište?					Total
		Grad Zagreb	Manji grad (do 10 000 stanovnika)	Selo	Srednji grad (do 20 000 stanovnika)	Veliki grad (više od 20 000 stanovnika)	
Uopće se ne slažem	Opaženo	1	0	0	0	0	1
	Očekivano	0.260	0.110	0.301	0.110	0.219	1.00
Ne slažem se	Opaženo	1	0	0	1	0	2
	Očekivano	0.521	0.219	0.603	0.219	0.438	2.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	3	4	7	0	2	16
	Očekivano	4.164	1.753	4.822	1.753	3.507	16.00
Slažem se	Opaženo	6	4	8	3	9	30
	Očekivano	7.808	3.288	9.041	3.288	6.575	30.00

U potpunosti se slažem	Opaženo	8	0	7	4	5	24
	Očekivano	6.247	2.630	7.233	2.630	5.260	24.00
Total	Opaženo	19	8	22	8	16	73
	Očekivano	19.000	8.000	22.000	8.000	16.000	73.00
χ^2 Testovi							
	Vrijednost	df	p-vrijednost				
χ^2	19.4	16	0.249				
N	73						

Analizirajući zadovoljstvo načinom na koji se poslodavac prilagođava fakultetskim obavezama ovisno o tipu naselja u kojem ispitanici imaju prebivalište, hi-kvadrat testom pokazalo se da nema značajne razlike između dobivenih i očekivanih rezultata. Odgovore 'Uopće se ne slažem' i 'Ne slažem se', za navedenu tvrdnju, odabralo je vrlo malo ispitanika te se očekivani rezultati ne razlikuju previše što je vidljivo u *Tablici 7*. 'Niti se ne slažem/niti se slažem' za navedenu tvrdnju odabralo je 3 ispitanika iz Grada Zagreba, 4 ispitanika koji dolaze iz manjeg grada, 7 ispitanika koji prebivalište imaju na selu te 2 ispitanika koji žive u velikom gradu. Najviše ispitanika, njih sveukupno 30, za navedenu tvrdnju odabralo je odgovor 'Slažem se', dok je njih ukupno 24 odgovorilo 'U potpunosti se slažem'.

Tablica 8. *Prikaz zadovoljstva načinom prilagođavanja poslodavca fakultetskim obavezama ovisno o obavljanju plaćenog posla*

Zadovoljan/a sam načinom na koji se poslodavac prilagođava mojim fakultetskim obavezama.		Obavljate li kao student/ica neki plaćeni posao ili ste u proteklih 12 mjeseci obavljali neki plaćeni posao?		Total
		Da	Ne	
Uopće se ne slažem	Opaženo	1	0	1
	Očekivano	0.932	0.0685	1.00
Ne slažem se	Opaženo	2	0	2
	Očekivano	1.863	0.1370	2.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	15	1	16
	Očekivano	14.904	1.0959	16.00
Slažem se	Opaženo	26	4	30
	Očekivano	27.945	2.0548	30.00
U potpunosti se slažem	Opaženo	24	0	24
	Očekivano	22.356	1.6438	24.00
Total	Opaženo	68	5	73
	Očekivano	68.000	5.0000	73.00
χ^2 Testovi				
	Vrijednost	df	p-vrijednost	
χ^2	3.97	4	0.410	
N	73			

Nadalje, zadovoljstvo načinom na koji se poslodavac prilagođava fakultetskim obavezama analizirano je i ovisno o tome obavljaju li ispitanici neki plaćeni posao ili ne. Među studentima koji obavljaju studentski posao, jedan ispitanik na navedenu tvrdnju odabrao je odgovor 'Uopće se ne slažem'. Odgovor 'Ne slažem se' odabralo je dvoje ispitanika, dok je odgovor 'Niti se ne slažem/niti se slažem' odabralo 15 ispitanika. Najviše ispitanika, koji obavljaju neki plaćeni studentski posao, odabralo je odgovore 'Slažem se' (26 ispitanika) i 'U potpunosti se slažem' (24 ispitanika). Hi-kvadrat test za ovu analizu nije značajan, što znači da nema velike razlike između dobivenih i očekivanih rezultata te je navedeno vidljivo u *Tablici 8*.

Tablica 9. Prikaz zadovoljstva načinom prilagođavanja poslodavca fakultetskim obavezama ovisno o radom vremenu

Zadovoljan/a sam načinom na koji se poslodavac prilagođava mojim fakultetskim obavezama.		Jeste li kao student/ica zaposleni na puno radno vrijeme ili dio radnog vremena?			
		Manje od pola radnog vremena	Pola radnog vremena	Puno radno vrijeme	Total
Uopće se ne slažem	Opaženo	1	0	0	1
	Očekivano	0.288	0.342	0.370	1.00
Ne slažem se	Opaženo	1	1	0	2
	Očekivano	0.575	0.685	0.740	2.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	4	7	5	16
	Očekivano	4.603	5.479	5.918	16.00
Slažem se	Opaženo	7	8	15	30
	Očekivano	8.630	10.274	11.096	30.00
U potpunosti se slažem	Opaženo	8	9	7	24
	Očekivano	6.904	8.219	8.877	24.00
Total	Opaženo	21	25	27	73
	Očekivano	21.000	25.000	27.000	73.00

χ^2 Testovi			
	Vrijednost	df	p-vrijednost
χ^2	7.15	8	0.521
N	73		

Analizirajući zadovoljstvo načinom na koji se poslodavac prilagođava fakultetskim obavezama ovisno o tome rade li studenti puno radno vrijeme, pola radnog vremena ili manje od pola radnog vremena, hi-kvadrat testom pokazalo se da nema značajne razlike između očekivanih i dobivenih vrijednosti. S navedenom tvrdnjom u potpunosti se slaže 8 ispitanika koji rade manje od pola radnog vremena, 9 ispitanika koji rade pola radnog vremena te 7 ispitanika koji rade puno radno vrijeme. Zatim, sveukupno, najviše ispitanika za navedenu tvrdnju odabralo je odgovor 'Slažem se', njih 7 koji rade manje od pola radnog vremena, 8

ispitanika koji rade pola radnog vremena te 15 njih koji rade puno radno vrijeme. Nešto manje ispitanika, njih ukupno 16, na navedenu tvrdnju pružilo je odgovor 'Niti se ne slažem/niti se slažem' dok je svega 3 ispitanika odabralo odgovor 'Ne slažem se' ili 'Uopće se ne slažem'.

Tablica 10. Prikaz zadovoljstva plaćom koju studenti primaju za obavljanje plaćenog posla prema spolu

Zadovoljan/a sam plaćom koju primam za obavljanje mog plaćenog posla.		Kojeg ste spola?		
		muškog	ženskog	Total
Uopće se ne slažem	Opaženo	0	2	2
	Očekivano	0.466	1.53	2.00
Ne slažem se	Opaženo	0	3	3
	Očekivano	0.699	2.30	3.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	1	11	12
	Očekivano	2.795	9.21	12.00
Slažem se	Opaženo	6	21	27
	Očekivano	6.288	20.71	27.00
U potpunosti se slažem	Opaženo	10	19	29
	Očekivano	6.753	22.25	29.00
Total	Opaženo	17	56	73
	Očekivano	17.000	56.00	73.00
χ^2 Testovi				
	Vrijednost	df	p-vrijednost	
χ^2	5.07	4	0.280	
N	73			

Sljedeća tvrdnja koja je analizirana po spolu je 'Zadovoljan/a sam plaćom koju primam za obavljanje mog plaćenog posla'. Hi-kvadrat test kod ove analize nije značajan te nema prevelikih razlika između očekivanih i dobivenih vrijednosti. Zanimljivo je da ni jedan muški ispitanik za navedenu tvrdnju nije odabrao odgovor 'Uopće se ne slažem' ili 'Ne slažem se', dok su dvije ženske ispitanice odabrale odgovor 'Uopće se ne slažem' te 3 ispitanice 'Ne slažem se'. Što se tiče odgovora 'Niti se ne slažem/niti se slažem', 1 ispitanik se odlučio za taj odgovor te 11 ispitanica. Ipak, ukupno gledano, najviše ispitanika slaže se s navedenom tvrdnjom, pa je tako zajedno 27 muških i ženskih ispitanika odabralo odgovor 'Slažem se', dok je ukupno 29 muških i ženskih ispitanika u potpunosti zadovoljno plaćom koju primaju za obavljanje studentskog posla.

Tablica 11. Prikaz zadovoljstva plaćom koju studenti primaju za obavljanje plaćenog posla prema razini studija

Zadovoljan/a sam plaćom koju primam za obavljanje mog plaćenog posla.	Koju razinu studija pohađate?		Total
	Diplomski studij	Preddiplomski studij	

Uopće se ne slažem	Opaženo	0	2	2
	Očekivano	1.26	0.740	2.00
Ne slažem se	Opaženo	2	1	3
	Očekivano	1.89	1.110	3.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	7	5	12
	Očekivano	7.56	4.438	12.00
Slažem se	Opaženo	17	10	27
	Očekivano	17.01	9.986	27.00
U potpunosti se slažem	Opaženo	20	9	29
	Očekivano	18.27	10.726	29.00
Total	Opaženo	46	27	73
	Expected	46.00	27.000	73.00
χ^2 Testovi				
	Vrijednost	df	p-vrijednost	
χ^2	3.98	4	0.409	
N	73			

Zadovoljstvo studenata plaćom koju primaju za obavljanje plaćenog posla analizirano je i ovisno o razini studija. Navedenom tvrdnjom u potpunosti se ne slaže dvoje ispitanika preddiplomskog studija, dok nitko od ispitanika diplomske razine nije odabrao taj odgovor. Odgovor 'Ne slažem se' odabralo je ukupno troje ispitanika, dok ih je nešto više, njih ukupno 12 odabralo odgovor 'Niti se ne slažem/niti se slažem'. Hi-kvadrat test pokazao je da se dobivene i očekivane vrijednosti ne razlikuju značajno. Situacija je ista i kod odgovora 'Slažem se' za koji se odlučilo 17 ispitanika diplomske razine i 10 ispitanika preddiplomskog studija. U potpunosti se s navedenom tvrdnjom slaže 20 ispitanika diplomskog studija i 9 ispitanika preddiplomske razine studije.

Tablica 12. Prikaz zadovoljstva plaćom koju studenti primaju za obavljanje plaćenog posla prema tipu naselja prebivališta

Zadovoljan/a sam plaćom koju primam za obavljanje mog plaćenog posla.		U kojem tipu naselja imate prebivalište?					Total
		Grad Zagreb	Manji grad (do 10 000 stanovnika)	Selo	Srednji grad (do 20 000 stanovnika)	Veliki grad (više od 20 000 stanovnika)	
Uopće se ne slažem	Opaženo	0	1	1	0	0	2
	Očekivano	0.521	0.219	0.603	0.219	0.438	2.00
Ne slažem se	Opaženo	0	1	1	0	1	3
	Očekivano	0.781	0.329	0.904	0.329	0.658	3.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	4	3	3	1	1	12
	Očekivano	3.123	1.315	3.616	1.315	2.630	12.00
Slažem se	Opaženo	6	1	9	4	7	27
	Očekivano	7.027	2.959	8.137	2.959	5.918	27.00

U potpunosti se slažem	Opaženo	9	2	8	3	7	29
	Očekivano	7.548	3.178	8.740	3.178	6.356	29.00
Total	Opaženo	19	8	22	8	16	73
	Očekivano	19.000	8.000	22.000	8.000	16.000	73.00
χ^2 Testovi							
	Vrijednost	df	p-vrijednost				
χ^2	13.4	16	0.640				
N	73						

Također, navedena tvrdnja analizirana je i ovisno o tipu naselja u kojem ispitanici imaju prebivalište. Prema podacima iz tablice vidljivo je da je ukupno dvoje ispitanika odabralo odgovor 'Uopće se ne slažem'. Ukupno gledajući, svega jedan ispitanik više odlučio se za odgovor 'Ne slažem se', dakle njih troje. Ukupno 12 ispitanika niti se ne slaže niti se slaže s navedenom tvrdnjom. Budući da hi-kvadrat test u ovoj analizi nije značajan, nema velike razlike između očekivanih i dobivenih vrijednosti. Odgovor 'Slažem se' odabralo je 6 ispitanika koji žive u Gradu Zagrebu, svega 1 ispitanik koji živi u manjem gradu, 9 ispitanika koji prebivalište imaju na selu, 4 ispitanika koji žive u srednjem gradu te 7 ispitanika čije je prebivalište veliki grad. Nadalje, 9 ispitanika koji žive u Gradu Zagrebu u potpunosti su zadovoljni plaćom koju primaju za svoj studentski posao. Isto mišljenje izrazilo je dvoje ispitanika koje živi u manjem gradu, 8 ispitanika koji žive na selu te 3 ispitanika koji prebivalište imaju u srednjem gradu i 7 ispitanika koji žive u velikom gradu.

Tablica 13. Prikaz zadovoljstva plaćom koju studenti primaju za obavljanje plaćenog posla ovisno o obavljanju posla

Zadovoljan/a sam plaćom koju primam za obavljanje mog plaćenog posla.		Obavljate li kao student/ica neki plaćeni posao ili ste u proteklih 12 mjeseci obavljali neki plaćeni posao?		Total
		Da	Ne	
Uopće se ne slažem	Opaženo	1	1	2
	Očekivano	1.86	0.137	2.00
Ne slažem se	Opaženo	3	0	3
	Očekivano	2.79	0.205	3.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	11	1	12
	Očekivano	11.18	0.822	12.00
Slažem se	Opaženo	24	3	27
	Očekivano	25.15	1.849	27.00
U potpunosti se slažem	Opaženo	29	0	29
	Očekivano	27.01	1.986	29.00
Total	Opaženo	68	5	73
	Očekivano	68.00	5.000	73.00
χ^2 Testovi				

	Vrijednot	df	p-vrijednost
χ^2	9.00	4	0.061
N	73		

Većina studenata koji rade neki plaćeni posao zadovoljno je plaćom koju primaju što je vidljivo u *Tablici 13* te se hi-kvadrat testom pokazalo da se očekivane i dobivene vrijednosti ne razlikuju značajno. Čak 29 ispitanika, koji rade, u potpunosti je zadovoljno svojom plaćom. Zatim, 24 ispitanika za navedenu tvrdnju odabralo je odgovor 'Slažem se'. Značajno manje ispitanika, njih 11, nije se moglo odlučiti slaže li se ili ne s navedenom tvrdnjom, dok je ukupno svega 4 ispitanika odabralo odgovor 'Ne slažem se' ili 'Uopće se ne slažem'.

Tablica 14. Prikaz zadovoljstva plaćom koju studenti primaju za obavljanje plaćenog posla ovisno o radnom vremenu

		Jeste li kao student/ica zaposleni na puno radno vrijeme ili dio radnog vremena?			
Zadovoljan/a sam plaćom koju primam za obavljanje mog plaćenog posla.		Manje od pola radnog vremena	Pola radnog vremena	Puno radno vrijeme	Total
Uopće se ne slažem	Opaženo	1	1	0	2
	Očekivano	0.575	0.685	0.740	2.00
Ne slažem se	Opaženo	1	1	1	3
	Očekivano	0.863	1.027	1.110	3.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	5	3	4	12
	Očekivano	3.452	4.110	4.438	12.00
Slažem se	Opaženo	7	10	10	27
	Očekivano	7.767	9.247	9.986	27.00
U potpunosti se slažem	Opaženo	7	10	12	29
	Očekivano	8.342	9.932	10.726	29.00
Total	Opaženo	21	25	27	73
	Očekivano	21.000	25.000	27.000	73.00
χ^2 Testovi					
	Vrijednost	df	p-vrijednost		
χ^2	2.77	8	0.948		
N	73				

Zadovoljstvo plaćom koju studenti primaju za obavljanje plaćenog posla analizirano je i ovisno o tome rade li ispitanici puno radno vrijeme, pola radnog vremena ili manje od pola radnog vremena. Prema podacima iz *Tablice 14* vidljivo je da su najzadovoljniji plaćom oni koji rade puno radno vrijeme, njih 12. Zatim, s navedenom tvrdnjom u potpunosti se slaže 10 ispitanika koji rade pola radnog vremena te 7 onih koji rade manje od pola radnog vremena. Budući da hi-kvadrat test nije značajan razlike, očekivane vrijednosti nisu puno drugačije od

navedenih. Nadalje, 7 ispitanika koji rade manje od pola radnog vremena slaže se s navedenom tvrdnjom. Isto mišljenje dijeli 10 ispitanika koji rade pola radnog vremena te ih je također 10 onih koji rade puno radno vrijeme. Sveukupno 12 ispitanika opredijelilo se za odgovor 'Niti se ne slažem/niti se slažem', dok se ukupno 5 ispitanika ne slaže ili uopće ne slaže s navedenom tvrdnjom.

Tablica 15. Prikaz zadovoljstva načinom balansiranja fakultetskih obaveza i plaćenog rada prema spolu

Zadovoljan/a sam sam načinom na koji balansiram fakultetske obaveze i plaćeni rad.		Kojeg ste spola?		Total
		muškog	ženskog	
Ne slažem se	Opaženo	1	6	7
	Očekivano	1.63	5.37	7.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	1	12	13
	Očekivano	3.03	9.97	13.00
Slažem se	Opaženo	8	24	32
	Očekivano	7.45	24.55	32.00
U potpunosti se slažem	Opaženo	7	14	21
	Očekivano	4.89	16.11	21.00
Total	Opaženo	17	56	73
	Očekivano	17.00	56.00	73.00

χ^2 Testovi			
	Vrijednost	df	p-vrijednost
χ^2	3.33	3	0.344
N	73		

Zadnja tvrdnja koja je analizirana je 'Zadovoljan/a sam načinom na koji balansiram fakultetske obaveze i plaćeni rad'. Analizirajući navedenu tvrdnju ovisno o spolu pokazalo se da se 6 ženskih ispitanika ne slaže s tvrdnjom, dok isto mišljenje dijeli svega jedan muški ispitanik. Zatim, odgovor 'Niti se ne slažem/niti se slažem' odabralo je 12 ženskih ispitanika te 1 muški ispitanik. Što se tiče slaganja s navedenom tvrdnjom, 24 ispitanica izrazilo je takvo mišljenje te 8 ispitanika. Sveukupno, 21 ispitanik u potpunosti je zadovoljan načinom na koji balansira fakultetske obaveze i plaćeni rad, od kojih je 14 ispitanica i 7 ispitanika. Hi-kvadrat test nije se pokazao značajnim što znači da nema velike razlike između očekivanih i dobivenih vrijednosti.

Tablica 16. Prikaz zadovoljstva načinom balansiranja fakultetskih obaveza i plaćenog rada prema razini studija

Zadovoljan/a sam sam načinom na koji balansiram fakultetske obaveze i plaćeni rad.		Koju razinu studija pohađate?		Total
		Diplomski studij	Preddiplomski studij	
Ne slažem se	Opaženo	4	3	7
	Očekivano	4.41	2.59	7.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	10	3	13
	Očekivano	8.19	4.81	13.00
Slažem se	Opaženo	19	13	32
	Očekivano	20.16	11.84	32.00
U potpunosti se slažem	Opaženo	13	8	21
	Očekivano	13.23	7.77	21.00
Total	Opaženo	46	27	73
	Očekivano	46.00	27.00	73.00

χ^2 Testovi			
	Vrijednost	df	p-vrijednost
χ^2	1.38	3	0.711
N	73		

Analizirajući zadovoljstvo balansiranja fakultetskih obaveza i plaćenog rada pokazalo se da su studenti diplomskog i preddiplomskog studija uglavnom zadovoljni. S navedenom tvrdnjom u potpunosti se slaže 13 ispitanika diplomskog studija. Isto mišljenje dijeli 8 ispitanika preddiplomske razine studija. Odgovor 'Slažem se' odabralo je ukupno 32 ispitanika, 19 s diplomskog i 13 s preddiplomskog studija. Za navedenu tvrdnju ukupno 13 ispitanika odabralo je odgovor 'Niti se ne slažem/niti se slažem', od čega 10 ispitanika diplomskog studija i 3 preddiplomskog. Najmanje je ispitanika koji se ne slažu s navedenom tvrdnjom, njih ukupno 7. Hi-kvadrat nije značajan u ovoj analizi što znači da su očekivane i dobivene vrijednosti približno jednake što je i vidljivo na navedenim podacima.

Tablica 17. Prikaz zadovoljstva načinom balansiranja fakultetskih obaveza i plaćenog rada prema tipu naselja prebivališta

Zadovoljan/a sam sam načinom na koji balansiram fakultetske obaveze i plaćeni rad.		U kojem tipu naselja imate prebivalište?					Total
		Grad Zagreb	Manji grad (do 10 000 stanovnika)	Selo	Srednji grad (do 20 000 stanovnika)	Veliki grad (više od 20 000 stanovnika)	
Ne slažem se	Opaženo	1	1	2	1	2	7
	Očekivano	1.82	0.767	2.11	0.767	1.53	7.00

Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	3	1	5	2	2	13
	Očekivano	3.38	1.425	3.92	1.425	2.85	13.00
Slažem se	Opaženo	8	4	11	4	5	32
	Expected	8.33	3.507	9.64	3.507	7.01	32.00
U potpunosti se slažem	Opaženo	7	2	4	1	7	21
	Očekivano	5.47	2.301	6.33	2.301	4.60	21.00
Total	Opaženo	19	8	22	8	16	73
	Očekivano	19.00	8.000	22.00	8.000	16.00	73.00
χ^2 Testovi							
	Vrijednost	df	p-vrijednost				
χ^2	5.85	12	0.924				
N	73						

Zadovoljstvo načinom balansiranja fakultetskih obaveza i plaćenog rada analizirano je i ovisno o tipu naselja u kojem ispitanici imaju prebivalište. Prema podacima iz tablice vidljivo je da se 7 ispitanika koji žive u Gradu Zagrebu u potpunosti slažu s navedenom tvrdnjom. Zatim, isto mišljenje dijeli i dvoje ispitanika koji žive u manjem gradu, 4 ispitanika koji prebivalište imaju na selu, 1 ispitanik koji živi u srednjem gradu te 7 ispitanika koji žive u velikom gradu. Očekivane vrijednosti nisu puno drugačije od navedenih budući da se hi-kvadrat test nije pokazao značajnim. S navedenom tvrdnjom slaže se 8 ispitanika koji prebivalište imaju u Gradu Zagrebu, 4 koji žive u manjem gradu, 11 koji žive na selu, 4 je onih koji prebivalište imaju u srednjem gradu te 5 onih koji žive u velikom gradu. Kao i kod prethodnog odgovora, ni ovdje se očekivane i dobivene vrijednosti ne razlikuju značajno. Ukupno 13 ispitanika odabralo je, za navedenu tvrdnju, odgovor 'Niti se ne slažem/niti se slažem', dok ih je ukupno 7 odgovorilo da se ne slaže s tvrdnjom.

Tablica 18. Prikaz zadovoljstva načinom balansiranja fakultetskih obaveza i plaćenog rada ovisno o obavljanju posla

Zadovoljan/a sam sam načinom na koji balansiram fakultetske obaveze i plaćeni rad.		Obavljate li kao student/ica neki plaćeni posao ili ste u proteklih 12 mjeseci obavljali neki plaćeni posao?		Total
		Da	Ne	
Ne slažem se	Opaženo	7	0	7
	Očekivano	6.52	0.479	7.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	12	1	13
	Očekivano	12.11	0.890	13.00
Slažem se	Opaženo	29	3	32
	Očekivano	29.81	2.192	32.00

U potpunosti se slažem	Opaženo	20	1	21
	Očekivano	19.56	1.438	21.00
Total	Opaženo	68	5	73
	Očekivano	68.00	5.000	73.00
χ^2 Testovi				
	Vrijednost	df	p-vrijednost	
χ^2	0.993	3	0.803	
N	73			

Također, zadovoljstvo balansiranja fakultetskih obaveza i plaćenog rada analizirano je ovisno o tome obavljaju li ispitanici neki studentski posao ili ne. Hi-kvadrat testom pokazalo se da nema značajne razlike između očekivanih i dobivenih rezultata. Od ispitanika koji obavljaju neki plaćeni posao 7 je onih koji se ne slažu s navedenom tvrdnjom. Zatim, 12 ih je odabralo odgovor 'Niti se ne slažem/niti se slažem'. Najviše ispitanika slaže se s navedenom tvrdnjom, njih 29 te je očekivana vrijednost gotovo jednaka. S navedenom tvrdnjom u potpunosti se slaže 20 ispitanika.

Tablica 19. Prikaz zadovoljstva načinom balansiranja fakultetskih obaveza i plaćenog rada ovisno o radnom vremenu

		Jeste li kao student/ica zaposleni na puno radno vrijeme ili dio radnog vremena?			
Zadovoljan/a sam sam načinom na koji balansiram fakultetske obaveze i plaćeni rad.		Manje od pola radnog vremena	Pola radnog vremena	Puno radno vrijeme	Total
	Ne slažem se	Opaženo	2	2	3
Očekivano		2.01	2.40	2.59	7.00
Niti se ne slažem/niti se slažem	Opaženo	7	5	1	13
	Očekivano	3.74	4.45	4.81	13.00
Slažem se	Opaženo	8	13	11	32
	Očekivano	9.21	10.96	11.84	32.00
U potpunosti se slažem	Opaženo	4	5	12	21
	Očekivano	6.04	7.19	7.77	21.00
Total	Opaženo	21	25	27	73
	Očekivano	21.00	25.00	27.00	73.00
χ^2 Testovi					
	Vrijednost	df	p-vrijednost		
χ^2	10.3	6	0.112		
N	73				

Na posljertku analizirano je zadovoljstvo balansiranja fakultetskih obaveza i plaćenog rada ovisno o tome rade li ispitanici puno radno vrijeme, pola radnog vremena ili manje od pola radnog vremena. S navedenom tvrdnjom u potpunosti se slaže 12 ispitanika koji rade puno radno vrijeme, 5 ispitanika koji rade pola radnog vremena te 4 ispitanika koji rade manje

od pola radnog vremena. Nadalje, 11 ispitanika, koji rade puno radno vrijeme, slaže se s navedenom tvrdnjom. Isto mišljenje dijeli 13 ispitanika koji rade pola radnog vremena i 8 ispitanika koji rade manje od pola radnog vremena. Svega jedan ispitanik koji radi puno radno vrijeme odabrao je odgovor 'Niti se ne slažem/niti se slažem'. Isto mišljenje izrazilo je 5 ispitanika koji rade pola radnog vremena i 7 ispitanika koji rade manje od pola radnog vremena. Prema podacima iz tablice vidljivo je da se 7 ispitanika ne slaže s navedenom tvrdnjom, njih 3 koji rade puno radno vrijeme, 2 koji rade pola radnog vremena te dvoje onih koji rade manje od pola radnog vremena. Hi-kvadrat test kod ove analize nije značajan što znači da su očekivane i dobivene vrijednosti približno jednake.

Rasprava

Prema rezultatima istraživanja, osnovna hipoteza, da studenti većinu svog vremena provode u obavljanju studentskih obaveza u odnosu na plaćeni posao, ne može se potvrditi budući da se pokazalo da studenti više vremena provode obavljajući plaćeni studentski posao, izuzevši vrijeme potrošeno na predavanja. Nadalje, sljedeća hipoteza, kojom se tvrdi da studenti ponajprije rade zbog financijske sigurnosti, može se potvrditi jer su ispitanici kao razloge obavljanja plaćenog posla najviše navodili financijsku sigurnost i neovisnost. Zatim, pokazalo se da studenti koji rade puno radno vrijeme nemaju lošiji akademski uspjeh u odnosu na one koji rade manje sati te je navedeno potvrđeno statističkom analizom koja je pokazala da većina studenata smatra da nema negativne povezanosti između plaćenog posla i akademskog uspjeha. Također, pokazalo se da velik broj radnih sati nema negativan utjecaj na prosjek ocjena studenata budući da je većina ispitanika kao najčešću ocjenu u indeksu navela 'vrlo dobar' i 'odličan'. Nadalje, pretpostavka je da studenti najviše rade u uslužnom sektoru na području turizma, ugostiteljstva i trgovine te se navedena pretpostavka ne može u potpunosti potvrditi budući da rezultati upućuju na to da ispitani studenti najviše rade na području trgovine i prodaje, zatim u administraciji te nakon toga slijede ugostiteljstvo i turizam. Što se tiče obavljanja studentskog posla ovisno o mjestu prebivališta ispitanika, istraživanje je pokazalo da najviše rade studenti iz Grada Zagreba te nakon toga, po brojnosti ispitanika, slijede oni koji prebivalište imaju na selu. Posljednja pretpostavka, da studenti koji rade malo sati lakše balansiraju studentske obaveze i posao, ne može se potvrditi jer je većina ispitanika, koji su zadovoljni balansiranjem obaveza na fakultetu i plaćenom poslu, zaposlena na puno radno vrijeme ili pola radnog vremena.

Analizirajući druga istraživanja na temu studentskih poslova može se zaključiti da su povremeni poslovi postali uobičajena pojava studentskog života diljem svijeta. Beerkens i suradnici u svom radu iz 2010., koje je spomenuto u uvodnom dijelu, iznijeli su podatak da je, 2008. godine, više od pola studentske populacije u Europi obavljalo neki plaćeni posao i da se većina prihoda koristila za pokrivanje troškova studija. Istraživanje koje je provedeno među studentima Fakulteta hrvatskih studija također pokazuje da studenti ponajprije rade zbog financijske sigurnosti i neovisnosti. Spomenuti autori su naveli podatak da velik dio studentske populacije u Sjedinjenim Američkim Državama i Australiji također obavlja povremene poslove te se može zaključiti da su studentski poslovi globalno popularni. Autori su se također dotaknuli teme rastućih gospodarstava koja nude sve više radnih mjesta s

nepunim i fleksibilnim radnim vremenom što ide u prilog studentima koji, vrlo često, moraju uskladiti obaveze na fakultetu s obavezama na poslu.

Vrlo značajan segment studentskog života, ali i općenito u životu ljudi, je ulazak u svijet rada. Navedenu temu u svom istraživanju iz 2003. godine razradile su autorice Ilišin, Mendeš i Potočnik koje su zaključile da studenti koji obavljaju povremene plaćene poslove stvaraju radne navike i potencijalno relevantno iskustvo za buduće zaposlenje. Također, važno je spomenuti da se pritom uče i stječu razne nove vještine budući da je razdoblje mladosti još uvijek usmjereno na proces učenja, ali i socijalizaciju. U provedenom istraživanju pokazalo se da i studenti Fakulteta hrvatskih studija, kao jedan od razloga obavljanja studentskog posla, navode upravo stjecanje iskustva te novih znanja i vještina.

Govoreći o dobrobitima studentskih poslova, osim primanja plaće, valja spomenuti i nematerijalne koristi rada, kao primjerice stjecanje prijateljstva, o kojima je govorio autor Barkan (2020). Mjesto rada može biti potencijalno okruženje za stjecanje novih prijateljstava budući da se s radnim kolegama ponekad razgovara o raznim temama, pa i onim privatnim, što može dovesti do zbližavanja. Međutim, u ovom istraživanju pokazalo se da su ispitanici, kao razloge rada, druženje i upoznavanje novih ljudi svrstali na dno ljestvice. Razlog tome može biti što se kod studenata, vjerojatno u većini slučajeva, radi o povremenim poslovima pa možda studentima nije bitno u ovom trenutku sklapati nova prijateljstva ili općenito bliske odnose s radnim kolegama.

Pored svih koristi i dobrobiti studentskih poslova, važno je spomenuti da oni mogu imati i negativne aspekte. Autor Barkan (2020) je, osim dobrih strana, naveo i onu lošu, a to je moguće uznemiravanje na radnom mjestu. Pojam *mobbinga* vrlo je poznat u današnjem svijetu rada te je ujedno i sve češća tema. Premda uznemiravanje na poslu nije bila tema provedenog istraživanja u ni jednom segmentu, to ne znači da se ono ne događa studentima na njihovom radnom mjestu. Spomenuta tema za pojedince može biti vrlo osjetljiva te bi ova problematika mogla biti tema nekog budućeg, zasebnog istraživanja budući da valja istražiti sve segmente studentskog rada, bilo dobrih ili loših.

Još jedna tema koja je usko vezana za tematiku studentskih poslova su razlozi rada studenata. Autori Moreau i Leathwood (2006) u jednom svom radu iznijeli su mišljenje da povremeni studentski poslovi mogu pridonijeti isticanju nejednakosti među studentima budući da se pretpostavlja da uglavnom rade studenti slabijeg socio-ekonomskog statusa. Sličnu pretpostavku imao je i autor Basak koji je, sa svojim suradnicima 2015. godine na Sveučilištu

Jadavpur u Indiji, proveo istraživanje o obrascima plaćenih studentskih poslova. Ispostavilo se da studenti, koji pohađaju spomenuto sveučilište i pritom rade, potječu iz različitih financijskih sredina te su i oni imućniji studenti radili iz istih razloga kao i oni nižeg socio-ekonomskog statusa, a to je povećanje financijske neovisnosti i količine novca kojom raspolažu. Ispitanici studenti Fakulteta hrvatskih studija također su kao prioritet obavljanja studentskog posla naveli financijsku sigurnost i neovisnost no to nužno ne znači da je razlog njihovog rada niži socio-ekonomski status.

Nadalje, možda najčešća tema koja se povlači sa obavljanjem povremenog plaćenog posla je akademsko postignuće. Autorica Callender je među onima koji su proveli istraživanje na tu temu te je ona svoju studiju provela na jednom londonskom sveučilištu. Autorica je došla do zaključka da je povremeni rad negativno povezan s akademskim uspjehom te da se takva povezanost povećava sukladno s povećanjem broja radnih sati na tjednoj bazi. Sasvim drugačiji rezultati dobiveni su u ovom istraživanju koje je pokazalo da studentski poslovi ne utječu negativno na uspjeh studenata neovisno o tome rade li studenti puno radno vrijeme ili manje. Većina ispitanika iznijela je mišljenje da plaćeni posao nema negativan utjecaj na njihov akademski uspjeh, no većina ih ipak smatra da studenti koji rade manje sati tjedno lakše balansiraju posao i studentske obaveze u odnosu na one koji rade puno radno vrijeme.

Općenito, ono što je zanimljivo u ovom istraživanju je činjenica da je istraživanju pristupilo značajno više žena nego muškaraca te je od ukupnog broja ispitanika više njih bilo s diplomske razine studija. Nadalje, zanimljiv je i podatak da većina ispitanika, njih 81.1%, obavlja neki plaćeni posao (ili ga je obavljala tijekom posljednjih 12 mjeseci). Nadalje, pomalo iznenađuje podatak da je većina ispitanika zaposlena na puno radno vrijeme, no analizirajući spomenuti podatak zajedno s činjenicom da je većina ispitanika s diplomskog studija može se pretpostaviti da studenti diplomske razine studija imaju više slobodnog vremena ili imaju više iskustva u balansiranju fakultetskih obaveza i plaćenog posla. Zatim, može se zamijetiti da većina ispitanih studenata radi zbog financijske sigurnosti i neovisnosti te stjecanja iskustva, dok iza toga, kao razlozi obavljanja plaćenog posla, slijede zadovoljenje osnovnih životnih potreba, druženje i upoznavanje novih ljudi te stvaranje mreže s poslodavcima. Navedeni podaci mogu navesti na zaključak da je ispitanicima najvažnija financijska sigurnost te da nastoje obavljanjem plaćenog rada stvoriti financijsku neovisnost i steći određeno radno iskustvo. Budući da većina ispitanika, prema dobivenim podacima, radi poslove u prodaji i administrativne poslove, a ne u struci, ne čudi činjenica da studentima u ovom trenutku nije bitno stvoriti mrežu odnosa s poslodavcima. Razlozi zašto se studenti

odlučuju za obavljanje plaćenog posla mogla bi biti sociološki vrlo zanimljiva tema i time segment nekog zasebnog istraživanja budući da su razlozi brojni, a razni su i poslovi koji se nude studentima. Nadalje, zanimljiv je podatak da većina ispitanih smatra da lako uklapaju svoj plaćeni posao u raspored predavanja, no, kontradiktorno tome, većina ispitanih nije se mogla odlučiti slaže li se ili ne s tvrdnjom da je nastavni plan fleksibilan u odnosu na obaveze na poslu. Osvrnuvši se na prethodno spomenut podatak, moguće je da su studenti s vremenom naučili kvalitetno iskoristiti slobodno vrijeme, prije ili nakon predavanja, neovisno o tome je li raspored predavanja fleksibilan. Kao što je navedeno, većina ispitanika nema problem s uklapanjem svog plaćenog posla s rasporedom predavanja, te tome u prilog ide činjenica da većina ispitanih ima poslodavca koji im pruža fleksibilno radno vrijeme te također većina smatra da profesori imaju razumijevanje za radne obaveze studenata.

Iz svega navedenog, vidljivo je da slična istraživanja na temu studentskih poslova mogu dati slične, ali i drugačije rezultate te valja spomenuti da neka istraživanja mogu imati određene nedostatke. Nedostatke ima i ovo istraživanje, a oni se ponajprije tiču uzorka koji je bio prigodan i dosta malen i u istraživanje su bili uključeni studenti jednog fakulteta te je stoga vrlo upitno generalizirati podatke na opću populaciju. Za neko buduće istraživanje možda bi bolje bilo upotrijebiti probabilistički uzorak koji bi bio dovoljno velik da se rezultati mogu generalizirati na populaciju studenata. Također, važno je spomenuti da se na podacima većeg uzorka može sprovesti više statističkih analiza, koje su vrlo značajne, te upravo dodatne statističke analize nedostaju ovom istraživanju uslijed malog broja ispitanika. Ograničenje ovog istraživanja može biti činjenica da se radi o stavovima studenata, a ne njihovom stvarnom ponašanju. U istraživanju su se koristili podaci koje su ispitanici pružili u određenom trenutku, no iz samog slaganja ili ne slaganja s nekom tvrdnjom ne možemo znati podudara li se stav sa stvarnim djelovanjem i ponašanjem ispitanika.

Zaključak

Zanemarivši nedostatke istraživanja, može se zaključiti da studenti koji rade plaćeni posao više vremena provedu na svom radnom mjestu nego obavljajući obaveze vezane uz fakultet. Nadalje, iz svega navedenog u ovom radu može se zaključiti da studenti, koji su sudjelovali u istraživanju, prvenstveno rade da bi stekli financijsku sigurnost i neovisnost te im trenutno nije važno stvarati mreže odnosa s poslodavcima. Iako se studenima nudi širok spektar poslova, pokazalo se da ispitani studenti najviše obavljaju poslove trgovine i prodaje, administrativnih poslova i u ugostiteljstvu. Što se tiče balansiranja obaveza na fakultetu i plaćenom poslu, pokazalo se da studenti nemaju problema budući da lako uklapaju svoj posao u raspored predavanja te poslodavci nude vrlo fleksibilno radno vrijeme. Također, studenti su iznijeli mišljenje da posao nema negativan utjecaj na njihov akademski uspjeh, neovisno o tome rade li puno radno vrijeme ili manje.

Razni su sociološki aspekti s kojih se rad može sagledati i analizirati te se sukladno tome javljaju različita razmišljanja o plaćenom radu pa tako netko rad vidi kao izvor zarade, neki ističu otuđujuću prirodu rada, dok je za neke radno mjesto sfera interakcije i socijalizacije. Neovisno o tome koje se stajalište odabere, nesporno je da rad ima vrlo važnu ulogu u ljudskom životu. Plaćeni rad postao je vrlo značajan segment i studentskog života budući da visoko obrazovanje zahtjeva određeno financijsko ulaganje.

Literatura

- Andemariam, K., Tsegai, S., Andre, R., Dhumal, P. (2015) „Work participation and academic achievement theoretical and practical implications“, *European Journal of Business and Social Science*, Vol. 3, No. 11
- Barkan, S. (2020) *Social Problems: Continuity and Change*, University of Maine, Boston
- Barron, P. (2009) „Student part-time employment: implications, challenges and opportunities for higher education“, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, Vol. 21, Napier University, Edinburgh, UK
- Basak, P., Bose, R., Patra, S., Pramanik, P., Sengputa, B., Tamang, S. (2015) „Learning and earning: a study on part time employment trends among the students of Jadavpur University“, Jadavpur University, Indija
- Beerkens, M., Mägi, E., Lill, L. (2011) „University studies as a side job: causes and consequences of massive student employment in Estonia“, *Higher Education* 61
- Callender, C. (2008) „The impact of term-time employment on higher education students' academic attainment and achievement“, *Journal of Education Policy*, Birkbeck University of London, UK
- Ilišin, V., Mendeš, I., Potočnik, D. (2003) „Politike prema mladima u obrazovanju i zapošljavanju“, *Politička misao: časopis za politologiju*, Vol. 40, No. 3, Zagreb
- Jackson, D. (2013) „Factors influencing job attainment in recent bachelor graduates: evidence from Australia“, Edith Cowan University Australia
- Jones, R., Sloane, P. (2005) „Students and term-time employment University of Wales“, *A report for the Economic Research Unit*, Welsh Assembly Government
- Martin, E., McCabe, S. (2007) „Part-time work and postgraduate students: developing the skills for employment?“, *The Journal of Hospitality Leisure Sport and Tourism* 6, UK

- Mazalin, K., Parmač Kovačić, M. (2015) „Odrednice percipirane zapošljivosti studenata“, *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, Vol. 24, No. 4, Filozofski fakultet Zagreb
- Moreau. M.-P., Leathwood, C. (2006) „Balancing paid work and studies: working (-class) students in higher education“, *Studies in Higher Education*, Vol. 31, London Metropolitan University, UK
- Pravna klinika Pravnog fakulteta u Zagrebu (2013). *Što je mobbing?*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, (<http://klinika.pravo.unizg.hr/content/sto-je-mobbing>, zadnji pristup 18. srpnja 2022.)
- Šćukanec, N., Sinković, M., Bilić, R., Cvitan, M. (2014) „Socijalni i ekonomski uvjeti studentskog života u Hrvatskoj“, *Nacionalno izvješće istraživanja EUROSTUDENT V za Hrvatsku za 2014.*
- Tessema, M., Ready, K., Astani., M. (2014) „Does part-time job affect college students' satisfaction and academic performance (GPA)? The case of a mid-sized public university“, *International Journal of Business Administration*, Vol. 5, No. 2, Winona State University, USA
- Zakon o obavljanju studentskih poslova 2018., (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_10_96_1851.html, zadnji pristup 18. srpnja, 2022.)
- Zlatović, D., Galić, A. (2018) NOVI PRAVNI OKVIR UREĐENJA OBAVLJANJA STUDENTSKIH POSLOVA U REPUBLICI HRVATSKOJ, pregledni rad, Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, Vol. No. 3-4/2018, Veleučilište u Šibeniku

Prilozi

- Prilog 1.: *Upitnik*

Poštovani,

pred Vama se nalazi upitnik u sklopu diplomskog rada na temu Obrasci plaćenog rada studenata Fakulteta hrvatskih studija. Diplomski rad i istraživanje, vezano uz navedenu temu, provodi se pod mentorstvom doc.dr.sc. Darija Pavića.

Svrha upitnika je prikupiti podatke o obrascima plaćenog rada kod studenata Fakulteta hrvatskih studija preddiplomskog i diplomskog studija. Namjera je u istraživanje uključiti ukupno 200 studenata te je cilj istražiti koliko studenti Fakulteta hrvatskih studija provode vremena radeći komercijalne poslove, iz kojih razloga rade, u kojim gospodarskim sektorima te koliko dugo rade. Između ostalog, cilj je istražiti i stavove studenata o plaćenom radu za vrijeme studija, posebice mogućnosti balansiranja plaćenog rada i studiranja.

Anketa je u potpunosti anonimna te će podaci biti korišteni isključivo u svrhu istraživanja gdje će biti statistički obrađeni. U bilo kojem trenutku možete odustati od ispunjavanja upitnika. Rezultati će biti vidljivi u obliku diplomskog rada.

Molim Vas da izdvojite dio svog vremena za ispunjavanje upitnika i da pritom pružite istinite informacije.

Sociodemografski podaci

1. Kojeg ste spola?

- a) Muško
- b) Žensko

2. Koliko godina imate? ____

3. Koju razinu studija pohađate?

- a) Preddiplomski studij
- b) Diplomski studij

4. U kojem tipu naselja imate prebivalište?

- a) Selo
- b) Manji grad (do 10 000 stanovnika)
- c) Srednji grad (do 20 000 stanovnika)
- d) Veliki grad (više od 20 000 stanovnika)
- e) Grad Zagreb

Pitanja vezana uz obavljanje plaćenog rada.

5. Obavljate li kao student/ica neki plaćeni posao ili ste u proteklih 12 mjeseci obavljali neki plaćeni posao?

- a) Da
- b) Ne

6. Jeste li kao student/ica zaposleni na puno radno vrijeme ili dio radnog vremena?

- a) Puno radno vrijeme
- b) Pola radnog vremena
- c) Manje od pola radnog vremena

7. U kojoj djelatnosti obavljate plaćeni posao?

- a) Trgovina i prodaja
- b) Ugostiteljstvo i turizam
- c) Administrativni poslovi
- d) Drugo: _____

8. Koliko dugo radite plaćeni posao?

- a) 1-3 mjeseca
- b) 4-6 mjeseci
- c) 7-9 mjeseci
- d) 10-12 mjeseci
- e) Više od godinu dana

9. Koliko sati tjedno radite?

- a) Manje od 20 sati
- b) Između 20-40 sati
- c) Više od 40 sati

10. Koji su razlozi Vašeg rada? (moguće više odgovora)

- a) Financijska sigurnost
- b) Financijska neovisnost
- c) Zadovoljenje osnovnih potreba
- d) Stjecanje iskustva
- e) Stjecanje novih znanja i vještina
- f) Druženje i upoznavanje novih ljudi
- g) Stvaranje mreže odnosa s poslodavcima

Sljedećih nekoliko pitanja odnosi se na Vaše stavove o plaćenom radu, akademskom uspjehu i balansiraju fakultetskih obaveza.

11. Studenti koji rade puno radno vrijeme ostvaruju lošiji akademski uspjeh u odnosu na one koji rade dio radnog vremena.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se
- c) Niti se ne slažem/niti se slažem
- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem

12. Moj plaćeni posao negativno utječe na moj akademski uspjeh.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se
- c) Niti se ne slažem/niti se slažem
- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem

13. Studenti koji rade manje sati tjedno lakše balansiraju posao i studentske obaveze u odnosu na one koji rade puno radno vrijeme.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se

- c) Niti se ne slažem/niti se slažem
- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem

14. Profesori na fakultetu imaju razumijevanja za moje radne obaveze.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se
- c) Niti se ne slažem/niti se slažem
- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem

15. Lako uklapam svoj rad u raspored predavanja.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se
- c) Niti se ne slažem/niti se slažem
- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem

16. Nastavni plan je fleksibilan u odnosu na moje obaveze na plaćenom poslu.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se
- c) Niti se ne slažem/niti se slažem
- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem

17. Digitalne tehnologije na mom studiju u nastavi pomažu mi pri balansiranju fakultetskih obaveza i plaćenog rada.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se
- c) Niti se ne slažem/niti se slažem

- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem

18. Općenito, zadovoljan/na sam studiranjem na Fakultetu hrvatskih studija.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se
- c) Niti se ne slažem/niti se slažem
- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem

19. Na koje načine Vam poslodavac omogućuje fleksibilno radno vrijeme? (moguće više odgovora)

- a) Ne omogućuje mi fleksibilno radno vrijeme
- b) Skraćeno radno vrijeme
- c) Slobodan dan u tjednu ako je potrebno
- d) Slobodan vikend ako je potrebno
- e) Izbor vremena dolaska na posao
- f) Rad od kuće
- g) Mogućnost zamjene smjena s drugim djelatnikom

20. Koliko vremena tjedno provodite obavljajući obaveze vezane uz fakultet isključujući pohađanje predavanja, seminara i vježbi? (učenje, pisanje zadaće i slično)

- a) 1-3 sata
- b) 4-7 sati
- c) Više od 7 sati

21. Koja Vam je najčešća ocjena u indeksu? _____

Sljedećih nekoliko pitanja odnosi se na prometnu povezanost fakulteta i mjesta rada.

22. Moje mjesto rada nalazi se u blizini fakulteta kojeg pohađam.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se
- c) Niti se ne slažem/niti se slažem
- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem

23. Moje mjesto rada dobro je prometno povezano s fakultetom kojeg pohađam.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se
- c) Niti se ne slažem/niti se slažem
- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem

24. Koliko vremena dnevno trošite na putovanje s fakulteta do posla i obrnuto?

- a) Do 30 minuta
- b) Između 30 minuta i jednog sata
- c) Više od sat vremena

Sljedećih par pitanja odnosi se na zadovoljstvo plaćenog posla i balansiranja rada i fakultetskih obaveza.

25. Zadovoljan/a sam načinom na koji se poslodavac prilagođava mojim fakultetskim obavezama.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se
- c) Niti se ne slažem/niti se slažem
- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem

26. Zadovoljan/a sam plaćom koju primam za obavljanje mog plaćenog posla.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se
- c) Niti se ne slažem/niti se slažem
- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem

27. Zadovoljan/a sam načinom na koji balansiram fakultetske obaveze i plaćeni rad.

- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se
- c) Niti se ne slažem/niti se slažem
- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem